Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 148 (13943) | 1975 оной июниин 25, среда | Сэн 2 мүнгэн.

«САЛЮТ-4» ҺАРА СОО НИИДЭБЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станциин хоёрдохи экипаж Петр Климук, Виталий Севастьянов замбуулинай дайдада 30 үдэр соо ажаллаба.

Научна ба арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэхын тула космонавтнууд Газарай нюрууе фотоаппарадаар июниин 22-то буулгажа абаһан байна. Украинын, Поволжиин, Кавказай, Оренбургын областиин. Дунда Азиин республикануудай районууд дээрэ буулгабари хэгдээ.

Июниин 23-най хүдэлмэриин үдэр медицинскэ туршалганууд үнгэргэгдөө.

Нүхэд Климугай, Севастьяновай бэе махабад һайнууд. Станциин тухеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ. «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станци ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

...артиин XXV съездын хүндэлэлдэ

...ГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ

...абанскын загаһанай заво... коллектив юһэдэхи табан ... ехэ эдэбхитэйгээр хүдэл... байна. Тус ажахын загаһа... үбэл, зуншье олзотой бу... ерэнэ. Загаһа ехээр ба..., түсэб даабаряа хододоо ...лэн дүүргэнэ. Байгша ... январь һарада юһэдэхи ... жэлэйнгээ даабари дүүр... мүнөө дээрэ түсэбһөө ...р 2000 центнер загаһа ...лөө тушаагаад байна. ... Суворов, И. А. Конев, ... Темников гэгшэдэй хү...рилдэг бригадануудай ...ктивүүд юһэдэхи табан ...нгээ даабари бүри нёдон... жэлдэ амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө 1976 оной түсэбөөр хүдэлнэ.

Эндэ загаһа бариха шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Л. Е. Голиусай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша ондо шэнэ аргаар—тралаар загаһа барижа эхилээ. Энэнь губшуур хаяжа, гүльмэ табижа загаһа бариһанһаа һураггүй ехэ ашаа үрэтэй байха юм. Нэгэ дахин губшуур татахадаа 140—150 центнер загаһа барижа, даабаряа 2 дахин үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Ойрын жэлнүүдтэ манай Буряад ороной загаһашад энэ шэнэ арга үргэнөөр хэрэглэхэ бээзэ гэжэ һанагдана.

Баргажанай адагай консервын заводой коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ һайнаар хүдэлнэ. Тус коллектив юһэдэхи табан жэл соо 31650 центнер загаһа бариха даабаряа 33540 центнертэ хүргөөд байна. Заводой бэрхэ загаһашад И. П. Малогрошев, Ф. Д. Мушаков, В. Н. Бурдуковский гэгшэд абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Эдэнэй оролдолго шадабариин ашаар загаһа бариха даабари хододоо үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Заводой коллектив түгэсхэхы жэлэй даабариһаа гадуур 5000 центнер загаһа барижа, партиин XXV съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн зорилго урдаа табяад, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байна.

И. АРТЮНИН.

ТҮРҮҮШҮҮЛ УРАГШАТАЙ

...риин аймагай ажахы...та зуун эхэ хонин бүри... 100—117 хурьгадые 13 ...шод абаад, бүтэн бүрин ...үүлжэ байнхай. Хурьга ...гаар хонишодой хоорон...элгэрһэн социалис мүры...эз мүнөө үедэ Үдын сов... хонишон Бато-Далай ...ников түрүүлжэ ябана. ... харууһалжа байһан ... эхэ хонидһоо 618 хурь...е абажа, хоролто гээл... оруулангүй түлжүүлнэ. ...ь зуун эхэ хонин бүри... 117,4 хурьган абтаһан ...но. Нүхэр Гончиков ха...й хурьгадые абадаг. Тэ...онидоо һайса таргалуу..., ороондо оруулдаг юм. ...ан тобир эхэ хонид ... харууһанда байжа үбэлжөөд, хабартаа шэрхи, тобир хурьгадые гаргана. Тиихэдэ олон хонид эхирлэнэ. Бато-Далай Цыденович нүхэртэеэ — Социалис Ажалай Герой Намжилма Ламахановна Тогмитоватаяа хонин ажалда үни удаанай ажаллажа, ниилээд баян дүй дүршэлтэй болонхой. Эдэнэрэй харууһалжа байһан зуун эхэ хонин бүриһөө 100—117 хурьгадые абажа, ниитынгээ һүрэгтэ табидаг заншалтай болоһоор арба гаран жэл үнгэрбэ. Эдэнэр коммунис ажалай ударнигууд юм.

Харууһалжа байһан зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьгадые абаһан Хориин совхозой хонишон Карл Манхаевич Тангановтанние, зууһаа 108,8 хурьгадые абаһан Анаагай совхозой суута хонишон Ойдоп Тапхарович Тагаровые магтан дурдаха хэрэгтэй.

Хонишод мүнөө зуһаландаа нүүнхэй. Июниин хори гаранаар нооһо хайшалжа эхилхэнь. Аймагай ажахынууд энэ хүдэлмэридэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ анхарал хандуулна. Юуб гэхэдэ, гүрэндэ нооһо тушааха юһэдэхи табан жэлэй түсэб заабол дүүргэхэ хэрэгтэй ха юм.

Д. ДОРЖИЕВ.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ҺОРИЛДООН

...рамхаанай ажахынуу... бүхы орооһото ургамал... Хүнтэйн үндэр хуурай ...а таригдана. Эндэхи ... үрэжэлтэй газар хура ...отой жэлдэ баян ургаса ...г. Һүүлэй хэдэн жэлэй ...ада ган гасуур боложо, ...рай шанга һалхинда ...гдэжэ, эндэхи газарай ...һэн муудажа захалаа.

...зарай хүрьһэнэй хии...ые саашадаа зогсоохын ...да ажахынууд газар эл...илгэдээ шэнэ онол арга ...лэнэ. Тиихэдээ хурам...айхид газарай хүрьһэ ...улангүй хахалха арга ...эрүүлжэ байна.

...яхан Хүнтэйн тарялан ... газарай хүрьһэ урбуу...үй хахалалгаар аймагай ...низаторнуудай һорил... үнгэргэгдөө. Энэ мүры...дэ Аргатын, Һахалиин, ...мхаанай совхозуудай ...низаторнууд эдэбхитэй... хабаадалсаа.

...най урин дулаан нэгэ ... Томогтын тракторна ...ан ажалай бригадын по...и стан шадар трактор...ай хүнхинөөн эртэ үг...һөө зэдэлбэ. Эдэ бэеэ ...һэн механизаторнууд бу... «хүлэгүүдээ» урилдаан...олдэнэ. Тиихэдээ тэдэ... тракторнуудаа дахин да... шалгана, шорой тоо...ь сэбэрлэнэ, тоһодоно. ...еханизаторнуудай ҡон... үнгэргэхэ комиссиин ...а аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд — агрономууд, инженернүүд, республикын Хүдөө ажахын министерствын түлөөлэгшэд бии.

Трактор, машинануудай хүнхинөөн замхажа, аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник Владимир Аймпилович Будаев газар хахалагшадые һорилдооной гуримтай танилсуулна. Энэ гуримай ёһоор һорилдоондо хабаадагша гусенична трактораар нэгэ часай туршада 0,80, МТЗ трактораар 0,84 гектар газар хүрьһыень урбуулангүй хахалха ёһотой, Тиихэдэ элдүүрилгын гүнзэгы ба хүдэлмэриин шанар онсо анхаралда абтаха байба.

Һорилдоондо ерэһэн аймагай ажахынуудай 15 механизатор тракторнуудтаа һуужа, хахалха газартаа ошоно. Уданшьегүй түрүүшын бураздаанууд шугам шэнгеэр зурылдажа эхилнэ. Һорилдооной комиссиин гэшүүд даажа абаһан газарайнгаа буураздаа бүхэниие нягта нариинаар шалгана.

Үдэрэй тэн боложо, һорилдооной гуримаар хараалагдаһан хүдэлмэри дүүргэгдэнэ. Тракторнуудай абяан замхажа, механизаторнууд богонихоншье сагта һаа, тон нариинаар хүсэ шадалаа гаргаһандаа эсэһэн янзатай, комиссиин тодорхойлһон дүнгүүдые шагнахаяа сугларна.

Конкурсын комиссиин шиидхэбэреэр Хурамхаанай, Аргатын, Һахалиин совхозуудай механизаторнууд машина техникээ шадамар бэрхээр ашагладаг, тарялангаа зүбөөр, агротехникын заабаряар элдүүрилдэг гэжэ тодорхойлогдоо. Тэдэнэй дунда гусенична трактор жолоодоһон Хурамхаанай совхозой тракторист Баир Базарович Бубеев машина техникэ дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, газар зүбөөр элдүүрилхэ ехэ дүй дүршэлтэй байжа, һорилдоондо нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуури Һахалиин совхозой тракторист Н. П. Колмаков, гурбадахи һуури Хурамхаанай залуу механизатор И. Н. Ербанов эзэлбэ, Харин «МТЗ» түхэлэй трактор жолоодоһон механизаторнууд: Аргатын совхозһоо Даши Аранзаевич Гомбоев нэгэдэхи һуури, Һахалиин совхозһоо Г. А. Дученко хоёрдохи һуури, Аргатаһаа Д. Р. Турлаков гурбадахи һуури эзэлээ.

Газар хахалагшадай мүрысөөндэ илагшад аймагай хүдөө ажахын управлениин, профсоюзай райкомой ба ВЛКСМ-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотанууд болон бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Аймагай һорилдоондо түрүүшын һууринуудые эзэлһэн Б. Б. Бубеев, Д. А. Гомбоев, Г. А. Дурченко гэгшэд газар хахалагшадай республиканска мүрысөөндэ хабаадаха эрхэтэй болоо.

О. РАДНАЕВ,
А. КОСЫГИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баргажанай аймагай трактористнуудай һорилдоондо эрхимгэй гарагшад (зүүн гарһаа) Ц. Будаев (Хилганын колхоз), В. Кожевин (Карл Марксай нэрэмжэтэ колхоз); Ц. Доржиев (Уланай колхоз).

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Шалгалта юу харуулааб?

НООҺО ХАЙШАЛАЛГАДА ХЭР БЭЛЭМТА?

Тон харюусалгатай хаһа орожо ерээ. Саг болзортонь хониндоо хайшалха, эрхим һайн шанартай нооһо абаха гээшэ түл абахаһаа, тиин хурьгадаа тобир тарганаар түлжүүлхэһээ дутуугүй, бүришье харюусалгатай зорилго мүн. Тиимэшье байнгүй яахаб. Жэлэй дүрбэн сагта хониндоо ямаршьегүй һайнаар харууһалжа гараһан аад, гэнтэ муу шанартай нооһо абахань эшхэбтэр ха юм.

Хэжэнгын аймагай ажахынууд энэ хэрэгтэ эртээнһээ бэлэдхэл хэжэ эхилээ. Хониной нооһо хайшалха болзор тодорхойлһон байна. Ехэнхидээ арбан үдэрэй туршада хайшалжа дүүргэхэ зорилготой.

Зуун жара мянганһаа үлүүтэй хони иимэ богони болзорто хайшалжа дүүргэхэнь тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Ушар иимэһээ эмхидхэлэй ажал хэһэн байна. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ажахынуудаар ябажа, нооһо хайшалха пунктнуудые хараһан, тиигээд зүбшэл заабари үгэһэн юм. Аймаг дотор бүхыдөө 17 пункт түхеэрэгдээ. 565 хайша бии гэхэ гү, али нэгэ хайшада 257 хонин тудана.

Хэжэнгын совхоз аймаг дотороо эгээн томо ажахы болоно. Хониной нооһо хайшалха гурбан пункт эндэ түхеэрэгдэнхэй. Ушхайта гэжэ нютагта байдаг пунктаяа үни хада сэбэрлэһэн, хорёонь заһаһан байна. Совхозой ахамад инженер Ц. Х. Цыбиковтэй иишэ ерэхэдэмнай, хоёр хүн нооһо хайшалха агрегат тодхожо, деталь бүхэниинь нариинаар шалгажа, сүлөөгүй байгаа.

— Энэ пунктдамнай бүхыдөө 48 хайша хүдэлгэгдэхэ. Хайшануудай гэнтэ эбдэршоо һаа, үшөө жаран хайша заһаад, бэлдээд байнабди. Хайша хурсадхахадаа хэрэглэхэ порошок, мүн бусад хэрэгтэй зүйлнүүд гүйсэд бэлдэгдэнхэй. — гэжэ инженер-электрик А. Ганжитов хэлэбэ.

Эндэ нооһо хайшалха шэнэ агрегат түхеэрхэ хараатай байһан юм. Теэд хуушан агрегадай ямаршьегүй дээрэһээ шэнэ агрегат тодхоогүй. Нүхэр Ганжитовай хөөрөөгөөр, хуушан агрегадынь үшөө гурбан жэлдэ ямаршьегүй хүдэлхэ байна. Агрегат бүхэндөө эзэн ёһоор хандажа, нарижа байдагынь һайшаалтай.

Хухэ-Добо гэжэ газарта оршодог нооһо хайшалгын агрегат 36 хайшаһаа бүридэнэ. Совхозой гурбан пунктда бүхы дээрээ 122 хайша байха. Нэгэ хүн үдэртөө 32 хони хайшалха түсэбтэй. Тиихэдэ 80 килограмм нооһо хайшалха гэхэ гү, али нэгэ килограмм нооһоной түлөө 7 мүнгэн түлөөһэ абаха юм. Шухаланиь гэхэдэ, материална урмашуулгын гурим зохёогдонхой. Жэшээнь, хахад һарын туршада 750 хони хайшалһан хүн 250 түхэригөөр гэхэ гү, али «Океан» гэжэ холодильнигоор шагнагдаха, «1975 оной совхозой чемпион» гэһэн нэрэ зэргэтэй болохо, дирекциин, парткомой болон рабочкомой үмэнэһөө Хүндэлэлэй грамота абаха юм. Тиихэдэ 680 хони хайшалһан хүн 200 түхэригөөр шагнагдаха. 450 хони хайшалһан хүнүүд түлөөһэгүй путёвко абажа, «Һараантай» гэжэ амаралтын гэртэ амарха байна. Нооһо хайшалгада хабаадалсаһан үхибүүд мүн баһа урмашуулагдаха. Жэшээнь, 550 хони хайшалһан һурагша 180 түхэригөөр гэхэ, али мопедээр шагнагдаха хараатай. «1975 оной совхозой чемпион» гэһэн нэрэ зэргэтэй болохо.

Энэ талаар Загаһатын совхозые онсо дурдамаар. Нооһо хайшалгын хоёр пунктнь түгэс бэлдэгдэнхэй. Арбан үдэрэй туршада бүхы хонидоо хайшалжа дүүргэхээр хараална. Материальна урмашуулгын гурим бүришье һонирхолтой. Жэшээнь, арбан үдэрэй туршада 400 гэхэ гү, али бүришье олые хайшалһан, 1350 килограмм нооһо абаһан хүн 250 түхэригэй холодильнигоор шагнагдаха. Эды сагай туршада 350 гү, али бүри олые хайшалһан, 1200 килограмм нооһо абаһан хүн 150 түхэригэй холодильнигоор шагнагдаха юм. 300 хони гэхэ гү, али олые хайшалһан хүн «Лысово» гэжэ электропеэшэнээр шагнагдаха.

Ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, хүн бүхэнэй арга боломжые совхоз хизаарланагүй, эрхимлэһэн хайшашан бүхэндэ шагнал үгэхэ байна. Тиимэһээ хүн бүхэн оролдожо, хүсэ шадалаа гаргаха бшуу. Нооһо хайшалгада хабаадаһан үхибүүд хэжэнгынхидһээ нэгэ ондоошоогоор урмашуулагдаха. Жэшээнь, арбан үдэрэй туршада 250 хони хайшалһан, 750 килограмм нооһо абаһан һурагша 120 түхэригэй мопедээр шагнагдаха юм. Тиин 75 түхэригэй фотоаппарат абаха дуратайшуул олон байха. Тиигээд ерэхэлээрээ, ахамад классуудай һурагшад олоороо хабаадажа, шагналда хүртэхые оролдохо бшуу.

Хоёр совхозой нооһо хайшалха газарта нооһо илгагшад табигданхай. Шанарыень тэрэ дарыдань шалгаад, хэнэй хайшан гэжэ хүдэлжэ байһые мэдүүлжэ байха. Хэрбээ голодоһо гаргаа һаа, тэрэ хониёо дахин хайшалха баатай болоно. Түлөөһэниинь доошолуулагдаха, шагналда хүртэхэгүй.

Чисаанын совхозой хүтэлбэрилэгшэд нооһо хайшалгада онсо анхарал хандуулна, Совхозой түбтэ нилээд томо пункт баригдаа. Эндэнь далан табан хайшаһаа бүридэһэн хоёр агрегат тодхогдонхой. Хайшашадай ажалые оньһожоруулһан зүйлнүүд түхеэрэгдэһэн юм. Тусгаар баригдаһан хорёо соонь нэгэ отарын хонид багтаха. Һарабшань шэб шэнэ, бороогой орожо байгаашье һаа, хайшалхаар. Отара бүхэнэй хонид иишэ туугдажа асарагдаха юм. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хонишод ямар үдэртэ хонидоо асархаяа мэдэнэ.

— Совхозой дирекцитэй хэлсээ баталжа, таба мянган хони хайшалха уялга абаабди. Ахамад классуудай хорин һурагша энээндэ хабаадалсаха. Урдашье жэлнүүдтэ хайшалһан байнабди. Зарим шуран хүбүүднай ехэшүүлһээ түргэнөөр, нариинаар хайшалдаг юм. Саг болзортонь хайшалжа дүүргэхэбди, — гэжэ нютагай дунда һургуулиин директор В. Д. Гырылов хөөрэнэ.

Тус совхоздо материальна урмашуулгын гурим зохёогдоһон байна. Дээрэ дурсагдаһан хоёр ажахынхитай адлирхуушье һаа. совхозой арга боломжотой тааруулжа хэгдэһэн юм.

Чисаанын совхозой хайшалгын томодхогдоһон пункт дээрэ аймагай хайшашадай семинар үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Аймагай эрхим бэрхэ хайшашад, һургуулиин үхибүүд, мүн ажахын мэргэжэлтэд эндэ сугларжа, дүй дүршэлдөө һураха, хониной нооһо хайшалха шэнэ гуримтай танилсаха түсэбтэй.

Үшөө юу тэмдэглэлтэйб гэхэдэ, нооһо илгаха хүнүүдые ажахы бүхэн бэлдэһэн юм. Хорин хүн тусгаар һургуули гаража, нооһоной шанар шэнжые һайн мэдэхэ болоо.

Нооһо хайшалха үедэ пункт бүхэндэ арадай хиналтын бүлэгүүд хүдэлхэ. Аймагта 18 хүн хиналтын бүлэгүүдые ударидахаар табигданхай. Һаяын үдэрнүүдтэ арадай хинагшадай семинар болохоор хараалагдана. Нооһоной шанар саг үргэлжэ шалгаха, эрхим һайн шанартай нооһо абаха, голодоһо гаргахагүй — иимэ зорилго табигдана.

Ниитэлэн хэлэхэдэ, аймагай бүхы ажахынуудта нооһо хайшалха пунктнууд гэмгүй бэлдэгдэнхэй, хамаг хэрэгтэй зүйлнүүдээр хангагданхай. Гансал «50 лет Октября» совхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ һаналаа табинагүй. Нооһо хайшалгын гурбан пунктнь түхеэрэгдээгүй байһаар, Ородой-Адагта оршодог, мүн гурбадахи отделениин пункт задагай зандаа. Сэбэрлэгдээгүй, досоонь муухай. Иимэ байдалтай яашье эбсэжэ болохогүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд энээниие хараадаа абажа, пунктнуудаа ойрын үдэрнүүдтэ бэлэн болгуулха ёһотой.

С. ЦЫДЫПОВ,
Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.
Г. САНГАДИЕВ,
Хэжэнгын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
У. ОСОДОЕВ,
манай корр.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ НҮХЭР Э. ГЕРЕГТЭЙ УУЛЗАА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. Герегтэй июниин 23-да уулзажа хөөрэлдөө. Тэдэнь үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай оршон байдалда, зүбшэн хэлсэлгын бүхы асуудалнуудаар үтээ бүрин ойлголсолгын, бата нэгэдэлэй оршон байдалда үнгэрбэ.

Аха дүү хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй XXV съездэ, ПОРП-ын VII съездэ бэлэдхэл тухай, хоёр ороной экономико болон соёлые хүгжөөхэ түсэбүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай харилсан мэдээсэв. Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын хоорондохи түгэс бүрин, үрэ ехэтэй харилсаа холбоон социалис ба коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ улам ехэ үүргэ дүүргэдэг боложо байнхай гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэбэ.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Герек үдаадахи табан жэлдэ СССР-эй ба ПНР-эй арадай ажахынуудые хүгжөөхэ түсэбүүдые тааруулгаар табиха асуудалнуудаар хоёр ороной гүрэнэй зургаанууд ябуулжа байгаа хүдэлмэриие болохотойдо тоолон тэмдэглээ. Тиихэтээ хамта экономикын шухала шухала һалбаринуудта тусхай мэргэжэлтэйгээр хамжаалан хүдэлмэрилгые үргэдхэхэ зорилготой хэмжээнүүдые бүри эршэмтэйгээр хараалан тодорхойлхо ба бэелүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэд.

Уулзалгада хабаадагшад поляк ба совет коммунистнуудай хоорондо, хоёр ороной арадуудай хоорондо тогтоһон аха дүү ёһоной харилсаае саашадань улам бэхижүүлхэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулаа. Партийна, ниитын эмхинүүдэй хоорондын харилсаанууд ба хани холбооe хүгжөөхэ, үйлэдбэриин коллективүүдэй, һургуулинуудай харилсаа холбоо, харилсан аяншалга үргэдхэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Дэлхэйн политикын шухала асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа тодорхойгоор зүбшэн хэлсээ. Түрүү үзэл бодолтой бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай нэгэ һаналтай политика улам һайн үрэ дүнгүүдые үгэнэ гэжэ тэмдэглэгдэбэ. «Хүйтэн дайнай» хараа бодолһоо арсажа, социальна ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гол ёһонуудые батадхаха шэглэл баримталдаг болоһон ушар һүүлэй үеын уласхоорондын байдалай эгээн шухала шэнжэнь болоно.

Тиимэ хүгжэлтын үндэһэ һуури болоһон хэлсээнүүдые дүүргэхэ, уласхоорондын шахардуу байдалай һуларалгада һаад хэхэ гэдэг хархис этэгээдүүдэй һэдэлтэнүүдые усадхан зайсуулха гээшэ мүнөө үеын шухала зорилго болоно гэжэ уулзалгын үедэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха бүхы Европын гүрэнүүдэй зүблөөе дээдэ тушаалтадай хабаадалгатайгаар дүүргэхэ, үрдилдэн зэбсэглэхэ ябадал хизаарлаха зорилготой бусад хөөрэлдөөнүүдэй ба үүсхэлнүүдэй амжалта түйлаха, шахардуу байдалай һуларалгые үргэдхэхэ, тэхэришэгүй шэнжэтэй болгохо гээшэ дээрэ дурсагдаһан уг зорилго түйлаха ябадалда ехэ удха шанартай байха болоно.

Советскэ Союз ба Польшын Арадай Республика ябуулгануудаа сэхэ шууд тааралдуулан, социалис гүрэнүүдтэй, амгалан байдал, хүгжэлтэ дэбжэлтэ хүсэдэг бүхы хүсэнүүдтэй нягта эмхидэл хангаан, социализмын хэрэгэй түлөө, хүн түрэлтэниие дайнай аюулһаа абаран зайсуулхын түлөө саашадааашье тэмсэхэ байха.

Фашизмда эсэргүү тулалдаануудай үедэ адхараашаһаар батадхагдаһан ниитын таарамжатай байгууламжа тогтоохын түлөө хамтын тэмсэлээр хатуужаһан, хоёр ороной арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай ургаха ба һалбаран бадархын, полягуудай ба совет хүнүүдэй шэнэ үетэдтэ зориг бадаруулагша эшэ нүхэсэл болохынь тула шухала бүхы юумэ хэхэ гэжэ өөһэдынгөө партинуудай шиидэнхэй байһые нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Герек элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ КОРОЛЬ БОДУЭНТЭЙ УУЛЗАБА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан Бельгиин король Бодуэнтэй июниин 23-да Кремль соо уулзаба. Бельгиин Премьер-Министр Л. Тиндеманс, Бельгиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Ван Элсланд королиие үдэшэн ябалсаа.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союзай ба Бельгиин хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые, мүн уласхоорондын гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Советскэ Союз ба Бельгиин хоорондохи заншалта хани барисаан, харилсаа холбоон хоёр ороной арадуудай ашаа туһада, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангалгын ашаа туһада саашадааашье хүгжөөгдэхэ гээд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

(ТАСС).

СЭВ-эй сессидэ хабаадахаяа Будапешт ошобо

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй совет делегаци Будапешт ошохоёо июниин 23-да Москваһаа мордобо. Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй XXIX сессидэ тэрэ хабаадаха.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, СССР-эй министрнүүд В. Ф. Гарбузов, И. П. Казанец, Л. А. Костандов, П. С. Непорожний, Л. С. Патоличев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, Советскэ Союзһаа СЭВ-эй дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. Н. Титов делегациин бүридэлдэ ороно.

Нүхэд А. А. Громыко, К. Т. Мазуров болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ делегациие үдэшөө.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй совет делегаци энэ үдэртөө Венгриин ниислэл хотэ ерэбэ.

Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар ба бусад тусхай тушаалтад Будапештын аэропорт дээрэ делегациие угтаа.

(ТАСС).

ДАМАСК. (ТАСС). Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, САР-ай Президент Х. Асад ПАСВ-ын хүтэлбэриин уряалаар албанай хэрэгээр Сиридэ ерээд байһан КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономаревтой уулзажа хөөрэлдэбэ.

Советскэ Союзай ба Сириин хоорондохи, КПСС-эй болон ПАСВ-ын хоорондохи хоёр талын харилсаа холбооe хүгжөөхэ асуудалнуудые халуун, дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсээ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай, мүн хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

ДАМАСК. (ТАСС). 1975—1976 онуудта КПСС-эй ба ПАСВ-ын хоорондохи харилсаанай түсэбтэ эндэ гар табигдаа. Б. Н. Пономарёв, ПАСВ-ын Генеральна секретариин орлогшо А. Ахмар энэ документдэ гар табиба.

Түсэбтэ гар табигдаһанай һүүлээр Б. Н. Пономарев үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай ба Сириин арадуудай хоорондо, КПСС-эй ба ПАСВ-ын хоорондо бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон тогтоод, он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума улам бүри бэхижэжэ байна гэжэ тэмдэглээ.

Хоёр партиин ба арадай хоорондохи ашаа үрэ ехэтэй харилсаа холбоон Израилиин булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудые сүлөөлхын, палестин арадай үндэһэн эрхэнүүдые хангахын түлөө тэмсэлдэ урдань табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө Сириин арадай тэмсэлэй амжалта болоно гэжэ А. Ахмар мэдүүлбэ. Араб арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай, КПСС-эй залан сэхэ хараа бодол бэелүүлдэг байһандань тэрэ үндэр сэгнэлтэ үгөө.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ СИРИДЭ

ДАМАСКДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГАНУУД

ДАМАСК. (ТАСС). Албанай хэрэгээр ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретариин орлогшо Абдалла Ахмартай уулзажа хөөрэлдөбэ.

КПСС-эй ба ПАСВ-ын хоорондохи харилсаанай асуудалаар, мүн уласхоорондын гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудаар, нэн түрүүн Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха тухай хэлсээ.

КПСС-эй делегаци Эль-Кунейтрэ хотодо хүрөө. Хото город соогуур ябажа хараһанайнгаа һүүлээр делегациин гэшүүд провинциин губернатор Наиф Нофалтай хөөрэлдэбэ. Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй булимтаран эзэмдээд байһан үедэ хотын хүн зоной байдалай ямар хүшэр бэрхэшээлтэй болоһон тухай хөөрөөд, бүхы арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даан байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжа, дэмжэлгые Сириин арад зон үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ Н. Нофал мэдүүлээ.

* * *

ДАМАСК. (ТАСС). Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (ООП) Гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Арафадтай уулзаба.

Уулзалгын үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи мүнөөнэй байдал тухай, Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, үнэн зүб амгалан байдал хангахын тула Палестинын араб арадай хүсэлэл оролдолгонуудые бэелүүлхэ хараа түсэбүүд тухай асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

ООП-ой Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд З. Мохсен, А. М. Абу Мейзар, З. Ан-Нашашиби, мүн СССР-һээ САР-та байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Уулзалга хани халуун, нүхэр ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

ДЕЛЕГАЦИНУУД ЕРЭНЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). СЭВ-эй XXIX сессиин хүдэлмэридэ хабаадахаяа НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоров түрүүтэй Болгариин Арадай Республикын, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Х. Зиндерман түрүүтэй Германиин Демократическа Республикын, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министрэй орлогшо Карлос Рафаэль Родригес түрүүтэй Кубын Республикын, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх түрүүтэй Монголой Арадай Республикын, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич түрүүтэй Польшын Арадай Республикын, СРР-эй правительствын Премьер-Министр М. Мэнэску түрүүтэй Румыниин Социалис Республикын, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын делегацинууд Будапешт ерэбэ.

ГОЛ ҺАЛБАРИДАА — ГОРИТОЙ АНХАРАЛ

△ МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУД ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЭ ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭ. △ ХОНИ ХАРУУҺАЛХА ТЕХНОЛОГИ ГУРИМШУУЛАГДАНА. △ ЗУУТАН ХОНИШОДОЙ ТОО ЖЭЛ БУРИ ОЛОШОРНО. △ ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭГДЭНЭ.

Аймагай мал ажалһаа абтадаг бүхы продукциин 35 процентнь хонин ажалһаа ородог. Энээниие мүнгэн дээрэ оруулбал, Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозууд энэ һалбариһаа жэлдээ дунда зэргээр 5—6 миллион түхэригэй олзо доход абадаг. Ушар нимэһээ хонидой тоо толгой олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг байна.

Хонин ажал хүгжөөхэ, республикын түрүү ажахынуудай дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудал дүрбэн жэлэй саада тээ партиин райкомой пленум дээрэ тустаар харагдажа, шэнэ түл абалгые урдынхидаал январиин эхинһээ бэшэ, харин февралиин тэнгһээ захалхаар эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо гэһэн шиидхэбэри абтаа һэн. Удаань эхэ хонид тарянай узуур, хэнзэ ногоон дээрэ бэлшээгдэжэ, һайса таргалуулагдаад, сентябриин 15—20 багаар үрэжүүлэгдэдэг болоһон. Мүн ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд эхэ хонидой отарануудые даагшадаар коммунистнууд, комсомолшууд болон дүршэлтэй малшадые томилһон юм. Аймагай эмхи зургаанууд, промышленна предприяти, һургуулинууд тус тустаа эхэ хонидой отара бүхэниие шефтээ абаһан, партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой гэшүүд; хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд ажахы бүхэндэ туһалхаар томилогдоһон юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо дүрбэн жэл үнгэрбэ. Үрэ дүнгүүдынь ямар гээшэб? Хонишодой үйлэдбэриин материальна бааза нилээд һайжараа. Гансахан 1974 ондо 24 даа ашаглалгада үгтэжэ, 14.400 хонин шэнэ байрада үбэлжөө. Хонишодой бригадануудай олонхидынь өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээлээ бэлдэнэ. Үрэжүүлгэ богонихон болзорто, һайн шанартайгаар хэгдэжэ, түл абалга 30—40 хоногто сүм дүүрэнэ. Түл абалгын үедэ хурьгашадые ондоо тээһээ олоор эрихээ болинтоо. Хонишодой олонхид өөһэдынгөө хүсөөр шэнэ түл түрэсэеэ абадаг боложо захалаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада аймагай колхоз, совхозууд хонин һүрэгөө 78 мянга гаран толгойгоор олошоруулаа. Гүрэндэ хонинной мяха, нооһо ехээр худалдадаг болоо. Хонишон-зуутан жэл бури олошорно. Хэрбээ юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ аймаг дотор хонишодой 7 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээ дээшэ хурьга абаһан байбал, 1973 ондо — 11, нёдондо — 18, мүнөө жэлдэ 25 бригада иимэ амжалта туйлаа.

Июниин 1-нэй байдалаар аймагай ажахынуудта бүхыдөө 78637 хурьган абтажа, түсэб бэелүүлэгдээ. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 3.000 толгойгоор олон болоно. «Родина», «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, «Забайкалец» совхоз илангаяа амжалтатай. Эдэ ажахынуудта зууһаа 91—86 хурьган абтаа. Аймаг дотор эхэ хонидой 156 отарада 99.000 хонин харууһалагдадаг. 100 эхэ хонин бүхэнһөө 90-һээ дээшэ хурьга 47 отара, 82-һоо дээшэ хурьган 86 отарада абтаад, тобир һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна. «Забайкалец» совхозой ахалагша хонишон Г. Т. Калашников зуун эхэ хонин бүриһөө 116 хурьга түлжүүлжэ, аймаг соогоо түрүүлжэ гараба.

Урдынхидаал эрхимээр ажаллажа, зуутан нэрэ солоёо алдадаггүй хонишод аймаг дотор олон. Жэшээлхэдэ, ахалагша хонишод М. А. Брылев, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын ордено Б. Б. Манибадаров, Ф. Д. Бобылёв, Р. Э. Эрдынеев болон бусадые нэрлэмээр. Тэдэнэр 3—4 жэл удаагаар хонин һүрэгөө хоёр дахин олошоруулна. Жэшээнь, «Авангард» совхозой ахалагша хонишон Ф. Д. Бобылёв, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо М. А. Брылёв гэгшэд энэ жэлдэ зууһаа 113—107 хурьга түлжүүлээ.

«Ленинэй зам» газетын редакцида һаяхан хонишодзуутанай заншалта уулзалган үнгэргэгдэжэ, хонин ажалай түрүүшүүл хэһэн ажалайнгаа дүн гаргаад, дүй дүршэлөө хубаалдажа, саашанхи зорилгонуудаа хараалба. Хонин һүрэгөө олошоруулха, ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлхэ арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоо. Тиихэдээ хурьгадые эхэһээнь илгаха, эхэ хонидые таргалуулха, үрэжүүлхэ, түл абаха болзор, ямар аргаар хонидые олоор эхирлүүлхэб, нооһоной шанар дээшэлүүлхэб гэхэ мэтэ асуудалаар түрүүшүүл дүй дүршэлөө хубаалдаа, нютагай эрхэ байдалда таарамжатай технологи байгуулха тушаа үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болоо.

Хонишод сооһоо эгээн олон эхир хурьгадые абаһан «Авангард» совхозой ахалагша хонишон Ф. Д. Бобылёвой дүй дүршэл бултанай анхарал ехээр татаа. Филипп Дмитриевич хонин ажалда түрүүшынгээ жэл хүдэлнэ бэшэ. Арба гаран жэлдэ хонишоноор хүдэлхэ зуураа, өөрын түсхай онол аргатай болонхой. Тэрэ өөрынгөө Михаил хүбүүн, Екатерина бэритэеэ 600 хонидые харууһалхадаа һүрэгөө жэл бури хоёр дахин олошоруулдаг. Хонидоо хэнзэ ногоондо. тарянай узуурта бэлшээжэ таргалуулаад, үрэжүүлхэһээ 15 хоног урид хүхэ һолоомондо бэлшээдэг. Сентябриин арбаадаар өөрөө үрэжүүлжэ эхилдэг. Энэ жэлдэ бүхы түл түрэсэеэ 20 үдэртэ абажа дүүргээ. Тиихэдээ 121 хони эхирлүүлээ. Энээн тушаа ахалагша хонишон иигэжэ хөөрэнэ: «Түрүүн эмэ түлгэнүүдые даажа абаад, һайнаар харууһалдаг, таргалуулдагби. Хонидоо үрэжүүлгэдэ һайнаар бэлдэхэ гээшэ ехэ удхатай. Эгээл шухалань, саг соонь зоотехническэ заабари соо үрэжүүлхэ шухала. Би хонин бүхэнөө хоёр дахин үрэжүүлдэгби. Тиихэдээл, нэгэшье хонин һубайрхагүй гэжэ найдахаш».

Суулгын совхозой хонишон У. Л. Молчанов үгэ хэлэхэдээ, ажахын зооветмэргэжэлтэдые шангаар шүүмжэлбэ. Тэдэнэр хонишодто үсөөн ерэдэг, бодото туһаламжа, заабари үзүүлдэггүй. Хонидые наһаарнь, нооһоорнь илгажа, отара болгон бүридхэхэ хүдэлмэри ажахыдамнай хэгдэнэгүй. Мэргэжэлтэд, бидэ хонишодто айлшалха харгыгаа бү мартыт гээд анхарба.

Хонишон бүхэнэй дааһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо ажаллабал, эндэ жэл бури суглараашад үшөө олон байха һэн. Нёдондо манай Сагаан-Шулуутайһаа эндэ юһэн түлөөлэгшэд байгаа һэмди. Мүнөө миин хоёртоо орошообди. Юуб гэхэдэ, совхозоймнай дирекци отара бүхэндэ ногоон һолоомо тарягүй. Эгээл энээнһээ боложо, зуутан үсөөрөө. Манай эрхэ байдалда февралиин тэнгһээ түл абажа захалбал, эгээн таарамжатай. Юуб гэхэдэ, эртын хурьган эхэһээ дутуугүй үбһэ тэжээл эдидэг. Теэд үбэлэй һарануудта адхашье үбһэн алтанай сэнтэй байдаг шуу, — гэжэ «Одон» совхозой ахалагша хонишон, коммунист Р. Э. Эрдынеев тэмдэглэбэ.

Редакцида болоһон уулзалгада ажахынуудай партийна организациин секретарьнар, хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд хабаадалсаа. Суглаан дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев ажалдаа амжалта туйлаһан түрүү хонишодые амаршалаад, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан уялгаяа аймагай ажалшадай, тэрэ тоодо хонишодой ямараар бэелүүлжэ байһан тушаа хөөрэжэ үгөө. Удаань эндэ суглараашад аймагайнгаа хонишодто хандаһан хандалга бэшэг баталан абаа. Үрэжүүлгэ эхилхэһээ хоёр һара урид хурьгадые эхэһээнь һалгааха, тиихэдээ хурьган бүхэниие 25 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгохын, хонин бүхэнһөө 3,5 килограмм нооһо абахын, эхэ хонидоо 30—35 үдэртэ искусственна аргаар үрэжүүлхын түлөө тэмсэе гээд хандалга соонь хэлэгдэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: — Ф. Д. Бобылев («Авангард» совхоз), Дашанимаев Ч-Д., С. И. Петров («Эрдэм» совхоз), Р. Э. Эрдынеев, Б-М. Базаров («Одон» совхоз), М. А. Брылев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз). У. Л. Молчанов (Суулгын совхоз).

Фотонь авторай.

Тала дайда ногоорон нэмжынэ. Наартай элэ дулаан үдэр амтан ногоондо садажа, түхэреэн болошоһон үхэрнүүд хушууран бэлщэнэ. Энэмнай Тайлсын совхозой бэлшээри гээшэ.

— Сайн байна, Василий Поликарпович, — гэжэ отделениие эрхилэгшэ Михаил Васильевич Кузнецов мал бэлшээжэ ябагша хүнтэй мэндэшэлэлсэбэ. Саашань ажал хэрэг тухай хөөрэлдөөн болоо.

— Совхозоймнай эрхим гүүртын коллективые ударидагша энэ хүн юмэл даа, — гэжэ Михаил Васильевич намда хөөрэбэ. Тиигэжэ Загарайн аймагай Тайлсын совхозой шахан таргалуулгын гүүртын коллективэй ажал хэрэгээр танилсаха арга олдоо һэн.

Василий Поликарпович Шваловай шахан таргалуулгын гүүртэдэ малшад—комсомолой гэшүүн Анатолий Акименко, Алексей Иванович Мантатов, Александр Степанович Степанов, тугалшад Лидия Павловна Безъязыкова, Александра Павловна Иванова гэгшэд ажалладаг юм. Тэдэнэр гүрэндэ тарган мяха ехээр тушааха гэһэн гол зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. 150 үнеэдые харууһалха, тугалнүүдыень түлжүүлхын, тэдэ залуу малаа һайнаар шахан таргалуулхын тула нилээд ехэ ажал хэхэ хэрэгтэй бологдоо. Сагаан толгойто казах үүлтэрэй үнеэд Шваловай гүүртын малшадта үгтэһэн байгаа.

Тэдэнэр 150 үнеэнһээ 126 тугал түлжүүлхэ түсэбтэй аад, 135 тугал үнгэрэгшэ жэлдэ түлжүүлһэн, сүүдхэ бүриин шэгнүүрые 1000 грамм хүрэтэр нэмээжэ шадаһан байна.

— Коллективэй хүсөөр эрхим амжалта туйланабди, — гэжэ гүүртые даагша, үнинэй малшан Василий Поликарпович Швалов хөөрэнэ.

Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ һэн. Үнинэй малшан Александр Степанович Степанов (Шваловай даадаг гүүртын коллективэй гэшүүн) совхозой малшадай хамтын сутлаан дээрэ иигэжэ хэлээ һэн: «Манай совхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ залуу мал олоор гарзална. Гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тугалнууд хүсэд һайнаар буйлуулагдаагүй тэжээлһээ боложо, элдэб янзын үбшэндэ нэрбэгдэнэ, гарзална. Ушар тиимэһээ тугалнуудаа үнеэдтэйнь түрүүшээр хамта байлгаха. эхынь ураг, һү хүхүүлхые дурадханаб. Манай гүүртэдэ энэ талаар зоотехнигүүд зарим тэды туршалгануудые хэнэ. Эдэ туршалгануудай дүнгүүд һайн гэжэ тоолохо байнаб».

Степановай дурадхалые совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд һайшаагаа бэлэй. Тиигэжэ Тайлсын совхозой малшад бүхы тугалнуудаа түрүүшын хоёр-гурбан һара соо үнеэдтэйнь хамта байлгадаг болоо һэн. Шэнэ юумэн хододоо урагшатай байдаггүй ха юм даа. Зарим зон «энэ үүсхэлһээтнай үрэ дүн гарахагүй» гэжэ сэхэ мэдүүлһэн юм. Тиимэһээ Шваловай гүүртын малшад өөрынгөө ажалаар энэ түрүү дүй дүршэлые элирхэйлэн харуулха уялгатай байгаа.

Шахан таргалуулгын гүүртэдэ ажалладаг мал адуулагшад, тугалшадшье нэгэ адли ажал хэжэ, нэгэ зорилго бэелүүлдэг байна. Урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула гүүртые даагша Василий Поликарпович коллектив соогоо эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг. Тэрэ «манай ажал харюусалгатай, хоорондоо нягта холбоотой» гэжэ ходо хэлэдэг. «Хэрбээ тугалшанай ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаа һаа, бүхы коллектив гарзада орохо байна. Хүн бүхэнэй һайнаар ажаллаа һаа, бүхы гүүртээрээ эрхим амжалта туйлажа болохо байна бшуу» гэжэ малшадта. совхозой хүдэлмэришэдэй хамтын сутлаан дээрэшье оло дахин хэлэһэн байха.

Василий Шваловай гүүртэдэ томо болгогдоһон тугалнууд 10 һарын үнгэрхэдэ 285—315 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдадаг юм. Энэнь совхоз соо эгээн эрхим дүн болоно.

— Ажалайнгаа «нюуса» тухай хөөрэжэ үгыт, — гэжэ тугалшан Лидия Павловна Безъязыковада хандахада: «Үбһэ тэжээл бүхы гүүртэнүүдтэ адляар үгтэдэг. Булта нэгэ хүн шэнгеэр, эбтэй эетэйгээр ажалланабди. Ажалаймнай «нюуса» энэ бэшэ гү гэжэ һанагшаб» гээ һэн.

Мал харууһалагша Александр Степанов бэрхээр ажалладаг юм. Тэрэ ажалдаа хододоо харюусалгатайгаар хандадаг. Удаан саг соо эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө тэрэ «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагданхай. Тэрэ залуу малшадта дүй дүршэлөө дамжуулха гэжэ оролдодог. Юундэб гэхэдэ, тэдэ наһажаал малшадые һэлгэхэ ёһотой бшуу. Үнгэрэгшэ жэлдэ комсомолой гэшүүн Анатолий Акименко тэдэнэрэй гүүртэдэ ажаллахаяа ерэһэн байгаа. Тэрэ хүбүүндэ Александр Степанов өөрынгөө дүй дүршэлые дамжуулһан байна. Жэшээлхэдэ, Анатолий зунай сагта малаа үдэр һүнигүй бэлшээридэ байлгаха гэжэ оролдодог һэн. Александр Степанович нэгэтэ иигэжэ залуу нүхэртөө хэлэбэ: «Үнеэдээ һайнаар бэлшээхэһээ гадна, саг дарыдань уһалха, амаруулха хэрэгтэй. Ямаршье амитан эдиһэн, уһан юумэеэ досоогоо болбосоруулха, шэнгээхэ ха юм». Энэ үгыень залуу малшан Анатолий тон сэнтэйдэ тооложо, тэрэнэй удаа ажал тушаа олон ондоо асуудалнуудые табижа, дүүрэн харюу абадаг болоо һэн. Мүнөө Анатолий Акименко дүй дүршэлтэй малшан болоо гээд шахан таргалуулгын гүүртын бүхы хүдэлмэрилэгшэд тоолоно.

Тэрээнһээ гадуур гүүртын малшад бэе бэедээ туһалха, ажалай журам һайнаар сахиха гэжэ оролдодог. Мал харууһалагша амарха үдэртөө гүүртэдэ ерэжэ, тугалшадтаа туһалдаг, үбһэ тэжээл зөөхэ, газаа зосоохи ажал хүдэлмэри хэлсэдэг байна. Тодорхойлон хэлэбэл, эбтэй эетэй ямаршье коллектив, тэрэ тоодо Тайлсын совхозой мал шахан таргалуулдаг гүүртын коллектив, урдаа табиһан зорилгоёо ходоо амжалтатайгаар дүүргэжэ шададаг ха юм даа.

С. ОЧИРОВ.

Ажалшадай коллектив:

хүмүүжэл, харюусалга, журам

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГЫН ХҮСӨӨР

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГТА

ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Улаан-Үдын аймагай колхоз, совхозуудта 1975 оной таряа хуряалгада бэлэдхэл эхилбэ. Таряа сэбэрлэхэ машинанууд, складууд, орооһоной тоогууд заһабарилагдана. Комбайнуудые заһабарилга мүн лэ түлэг дунда оронхой. Июлиин 10 болотор энэ хүдэлмэри дүүргээд байха зорилготойгоор механизаторнууд ажаллана гэжэ КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Шомоев хөөрөө һэн.

10—12 ҮДЭР СОО

бүхы хонидоо хайшалжа дүүргэхээр аймагай ажалшад зорижонхой. Мүнөө үедэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Нооһо хайшалалгын пунктнууд эмхи гуримтай болгогдожо, хайшашад бүридхэгдэнэ.

Хэрбээ урдаа табиһан зорилгоёо дүүргээ һаамнай, үбһэ хуряалга эмхитэйгээр эхилхэ гэжэ ажалшад һайн ойлгоно. Тиимэһээ габшагайгаар ажаллаха хүсэлэнтэй байна.

Аймагай хонишод бүхыдөө 4.330 центнер нооһо гүрэндэ худалдаха зорилготой юм. Тиихэдээ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ.

ХАРУУҺАЛЖА ЭХИЛЭЭ...

Овощ поли дээрэ һуулгаха хүдэлмэри дүүрэхэ дүтэлжэ байна. Бүхы дээрээ 638 гектар талмайтай газарта овощ тарилгдаа.

Мүнөө үедэ тэдэниие һайнаар харууһалха ёһотойбди гэжэ овощ ургуулагшад ойлгоно. Энэ хүдэлмэри яһала барагаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, хартаабхын полинууд 2—4 дахин борнойлогдоо. Гадна июниин бороогой ороодүй байхада, хэдэ хэдэ дахин уһалагдаһан байха юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ТОБШОХОНООР

СВЕКЛОШОДТО ТРАКТОРНУУД ЭЛЬГЭЭГДЭНЭ

КИШИНЕВ. (ТАСС-ай корр. Б. Гиссер). Свекло хуряадаг Т-70С түхэлэй шэнэ машинанууд тракторна заводто бүтээгдэн гаргагдажа эхилбэ. Энэ тракторай двигатель урда тээхи Т-54С түхэлэй машинаһаа 20 мориной хүсөөр үлүү ехэ юм. Тэрэнэй хэдэн узелнууд нарижуулан һайжаруулагданхай.

Шэнэ машинанууд свекло хуряалгын бүхы хүдэлмэриие хангажа шадаха. Кукуруза, наран сэсэг элдүүрилгэдэ, транспортна хүдэлмэридэ хабаадуулагдаха байна.

Жэлэй дүүрэтэр 5 мянган иимэ түхэлэй машина энэ заводто бүтээгдэжэ, ороной свекло таридаг районуудай ажалшадта эльгээгдэхэ юм.

АЛАС-ДУРНЫН ШУҺАН ЭБЭР

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр. И. Палатов). Алас-Дурна зүгэй ан үсхэбэрилдэг трестын тусхай шэглэлтэй совхозуудта эреэн буга, хандагайн шуһан эбэр тайран абажа эхилбэ.

Примори хадаа эреэн буга хандагай үсхэбэрилдэг СССР-эй гол район болоно. Һүүлэй 25 жэл соо Алас-Дурнын ан үсхэбэрилдэг трестын ажахынуудта эдэнэй тоое хоёр дахин олошоруулжа, 45 мянгада хүргэһэн байна.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

МОДОШОН

— Арад зондоо ашатай туһатай юумэ хэжэ ябаа һаа, хүн зоной дунда хододоо хүндэтэй ябахал байхаш, — гэжэ Володидо бури һургуулида һуража ябахадань эсэгэнь хэлэгшэ бэлэй. Теэд заахан Володя эдэ үгэнүүдэй удхыень ойлгодогшьегүй байжа болоо. Гэбэшье хаа-яа сүлөө сагай гарахада эсэгэтэйгээ хамта ой гаралсажа нарһан, шэнэһэн мододой шууяхыень, элдэб шубуухайнуудай пиишаганалдахые шагнаархадаг һэн. Володя бүхэли үдэрөөрөөшье, хэдэн хоногооршье ой соогуур ябахаар бэлэн байдаг һэн.

Тэрэ сэрэгэй албанһаа ерэһээр ойдо хүдэлхөөр шиидээ бэлэй. Шираг шамбай бэетэй, залуу хүбүүнэй модошоноор хүдэлхөөр шиидэһэндэнь Итанцын леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд ехэ баясажа, Кикын пункт эльгээгээ һэн. Ойдо модо бэлэдхэхэ гээшэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байба. Зунай халуун үдэрнүүдтэ илангаяа хүндэ бэлэй. Һоно, батаганаан һалахагүй. Шаргал улаан наран үндэр мододой узүүртэ үлхэлдэшэһэн мэтэ сэхэ дээрэһээ хайра гамгүйгөөр шараха. Хэды хүндэшье һаань, Володя аха заха нүхэдһөө дутангүйгөөр хүдэлхэ гэжэ оролдодог бэлэй.

Бригадирай үгэһэн даабари дүүргэхэл гэжэ эрмэлзэхэ. Түрүүшээр отологдоһон модоной гэшүүһэ сэбэрлэдэг һэн. Сарбуугай шэнээн бүдүүн гэшүүһэдые сабшаха. Халаан соогоо али зэргын ехэ ажал хэдэг һэм. Хамтынгаа байрада бусажа ерэхэдэнь гарнуудынь шархираад абаха. Володя энээндэ балайшье анхаралаа табидаггүй байба. Тэрэ богонихон болзор соо «Дружба» хюрөөгөөр модо отолжо һураба. Залуу хүдэлмэришэнэй ехэл оролдожо байхыень Кикын пунктын хүдэлмэришэд харахадаа баясадаг бэлэй.

Владимир Антипович Подлюжнюк богонихон болзор соо ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсаа һэн. Тэрэ модо отолходоошье, гэшүүһэ сэбэрлэхэдээшье пунктынгаа ехэнхи хүдэлмэришэдые ахижа гарадаг болоо. Ажалай үедэ тамхи татажа миин һуухагүй. Халаан соогоо 70—80 кубометр модо отолжо, бэшэнэй дундаһаа хэдо шалгардаг бэлэй. Тэрэ өөрынгөө дураар трактористын мэргэжэл шудаланхай. Заримдаа тракторто һуужа, ойдо отологдоһон модо шадамар бэрхээр таллуулан шэрэдэг болонхой.

Владимир Антипович Подлюжнюк арбаад шахуу жэл Кикын пунктда хүдэлжэ байна. Энэ саг соо нилээд ехэ ажал хэгдээ. Залуу хүдэлмэришэн үдэр бури улам һайнаар хүдэлхэ гэжэ оролдодог заншалтай.

— Владимир Подлюжнюк шэнги урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд манай леспромхоздо үшөөл үсөөн гэжэ һанагшаб. Юрэдөө ямаршье ажал хэхэдээ тэрэнээ тэгшэ һайнаар бүтээдэг, ёһотойл «алтан гартай» хүн юм даа, — гэжэ Кикын пунктын начальник Д. Ф. Середкин хүдэлмэришэ нүхэрөө ходол магтажа байдаг. Д. Ф. Середкиной магтаалда хүртэхэ гээшэ тиимэ бэлэн бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, Дмитрий Федорович Середкин өөрөө олон жэлэй туршада ойдо хүдэлжэ, модошодой ажал хэрэг һайн мэдэхэ болоһон хүн. Володиин ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула оролдожо байдагыень өөрынгөө нюдөөр ходол хаража байдаг хүн aaб даа. Тиимэһээл залуу хүдэлмэришэнэйнгөө али зэргын шадал мэргэжэлтэй байһые һайн ойлгоод ябана бшуу.

Мүнөө Владимир Антипович Подлюжнюк С. Ф. Пантелеевэй томодхогдоһон бригадада хүдэлнэ. Энэ бригадын коллектив һарадаа 6100—6200 кубометр модо бэлэдхэжэ, бүхы «Забайкаллес» комбинат соогоо мэдээжэ болонхой.

— Бидэнэр үдэртөө 230—240 кубометр модо бэлэдхэдэг зомди. Даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэмнай Владимир Подлюжнюк ехэхэн хубитаяа оруулалсана. — гэжэ бригадир С. Ф. Пантелеев хэлэжэ байгаа һэн.

Владимир Подлюжнюк эрхим ажалаараа бэшэнэйнгээ дундаһаа шалгаржа ябана.

1973 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илангаяа һайн үрэ дүн туйлажа, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй. Бури 1968 ондо коммунис ажалай ударнигай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Владимир Подлюжнюк үшөөл залуу. Ойрын жэлнүүдтэ бури һайн үрэ дүн туйлажа, холо ойгуур суурхаха бээз.

К. ЖАМЬЯНОВ.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

Коммунис парти болон Совет правительство эрдэм наукые али болохоор хүгжөөхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэл соо энэ хэрэгтэ жаран процентээр ехэ мүнгэн һомологдонхой. Мүнөө дэлхэй дээрэхи эрдэмтэдэй дүрбэдэхи хүн бүхэнниинь СССР-эй түлөөлэгшэ болоно.

Манай орондо эрдэм наука үйлэдбэриин хүсэн боложо, эрдэмтэдэй урда КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

СССР-эй Науканудай академиин Алас-Дурна зүгтэхи эрдэмэй түб байгуулга эрдэм наукын ороной зүүн зүг руу дабшалгын шухала шатань болоо. Энэ хизаарай арга боломжонууд тон ехэ: Баруун Европотой адли газартай эндэ ороной элшэ хүсэнэй гурбанай нэгэ хуби, ой модоной баялигай гурбанай нэгэ хуби, үнэтэй сэнтэй ашагта малтамалнууд эндэ бии. Байгаалиин энэ баялигыо арад зоной аша туһада мүнөөнэй научно-техническэ революциин туйлалтануудые хэрэглэхэ хэрэгтэй. Энэ зорилгонуудые эрдэмтэд шиидхэнэ.

АЛАС-ДУРНЫН ЭРДЭМ НАУКА

СССР-эй Науканудай академиин Алас-Дурнын түбэй 50 жэлэй ой гүйсэбэ. Тэрэнэй эрдэмтэ секретарь, химиин эрдэмэй доктор А. К. Дзизенко ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Эрдэм-шэнжэлэлгын 15 институт түбэй бүридэлдэ ороно. Алас-Дурнын экономическа районой бүхы хизаар, областьнуудта эдэ институдууд хүдэлнэ. Зургаа мянган эрдэмтэд — академигүүд, гэшүүн-корреспондентнүүд, докторнууд болон эрдэмэй кандидадууд институдуудта хүдэлнэ.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ ехэ удха шанартай асуудалнууд, тэрэ тоодо Алас-Дурнын экономическа районой үйлэдбэриин хүсэнүүдые хубаарилга, далайн нөөсэнүүдые ашаүрэтэйгөөр хэрэглэлгэ, оршон тойронхи байгаалияа сахин хамгаалга болон бусад асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна. 1975 ондо ажахын договорой ёһоор, 2,3 миллион түхэригэй ажал хэгдэхэ ёһотой.

Автоматикын, жолоодолгые хүтэлбэрилгын хүдэлмэриин институтда математикын аргаар малтамалнуудай хэбтэшые тухайлан олохо арга олдобо. Геологическа картанууд эрдэмтэдэй туһаламжаар зохёогдоно.

Шэнжэлгэнүүд саг үргэлжэ үргэдхэгдэнэ. Институдуудай шэнэ байшангууд баригдана. Хабаровск, Магадан ба Владивостогто эрдэмэй шэнэ албан зургаанууд нээгдэхээр хараалагданхай.

БАЯН НӨӨСЭНҮҮД БЭДЭРЭГДЭНЭ

Минеральна түүхэй эдэй Алас-Дурнын институдай геологуудай экспедици БАМ-ай районда оршодог Баджальска шэлын ташаланда ерэжэ байрлаба. Тэдэнэр туулганай уурхайнуудые бэдэрхэ, тэрэнэй нөөсэ тухай тобшолол хэхэ юм.

Байгал-Амарай түмэр замай баригдажа байһан Комсомольск — Ургал хүрэтэрхи газарта, энэ зун институдай 15 парти хүдэлхэ юм. Ашагта малтамалнуудай уурхайнуудай нөөсые шэнжэлгэ, тэдээндэ геолого-экономическа сэгнэлтэ үгэхэ зорилготойгоор эдэ экспедицинүүд эмхидхэгдэбэ. Мэргэжэлтэдэй тухайлһанай ёһоор, эндэ элдэб уурхайнууд олон.

Минеральна түүхэй эдэй Алас-Дурнын институт — Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй иимэ шэглэлтэй научно-албан зургаануудай нэгэн мүн. Таба миллион дүрбэлжэн километр газар дайда тэрэнэй мэдэлдэ ороно. Приамури болон Примориин, Колыма болон Чукоткын, Яхад болон Камчаткын ой тайга, хада газарта эрдэмтэдэй экспедицинүүд хүдэлнэ. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо геологическа баян хэбтэшэтэй хэдэн районууд тодорхойлогдоо.

О. САМОЙЛОВ,
ТАСС-ай корр.

МЯНГААД СОРТ ТУРШАГДАНА

Ургамалай Бүхэсоюзна институдай Алас-Дурнын туршалгын станциин полинууд дээрэ хабарай тарилгын ажал дүүрэбэ. Дэлхэйн бүхы оронуудһаа асарагдаһан хүдөө ажахын гурба мянган сортын ургамал энэ станциин участогууд дээрэ таригдаа.

Азиин оронуудһаа асарагдаһан ургамалнууд ехэ олон.

Алас-Дурнын орооһото, техническэ, овощой болон алим жэмэсэй ургамалнуудые шэнжэлэн үзэлгэ, тэдэниие олошоруулга станциин ажал ябуулгада ородог. Һүүлэй хэдэн жэл соо станциин коллектив Алас-Дурнын хизаарнууд болон областьнуудай ажахынуудта хэдэн арбаад сортын шэнэ ургамалнуудые дамжуулан үгэһэн байна. Тэдэнь совхоз, колхозуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, тарияшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй.

И. ПАЛАТОВ.
ТАСС-ай корр.

Артем.

«МҮЛЬҺЭН ХАРУУЛ»

Номгон, Охотско болон Берингын далайнуудай хойто хубиин уһанда дэлхэй дээрэ түрүүлэн морягууд бүхэли жэл соо суднануудай тамаралгые эмхидхэжэ шадаһан байна.

Холын тамаралгын капитан, географиин эрдэмэй кандидат Н. Ф. Буянов ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Номгон далайн ба Алас-Дурна зүгэй далайнуудай хойто широтануудта худалдаа наймаанай суднануудай тамардаг болоһон ушар мүльһэнэй байдалые, гидрометеорологическа болон ороной зүүн хойто зүгэй бусад эрхэ байдалые олон жэлэй туршада тодо наринаар шэнжэлэн үзэһэнэй дүн болоно. Шэнжэлгын үндэһөөр суглуулагдаһан материалнууд шэнэ тамаралга хэхэ дурадхалнуудта эшэ үндэһэн боложо үгөө.

Мүльһэн хадануудай дундуур тамаржа ябаһан суднануудые хамгаалха бүхы хэмжээнүүд абтанхай. Аюулда ороһон суднануудые абарха, худалдаа наймаанай суднануудта техническэ туһаламжа үзүүлхэ экипажнууд тодорхойлогдонхой.

Гидрометеорологическа албан үбэлэй һаранuудта мүльһэнэй тусхай харуулнуудые, сагай уларил шэнжэлхэ бүлэгүүдые эмхидхэжэ, тэдэнь мүльһэнэй ямар байһан тухай һүүлэй мэдээнүүдые суднана жолоодогшодто мэдээсэжэ байдаг.

БУНКЕР ОНДОО АЖАЛДА ХЭРЭГЛЭГДЭДЭГ БОЛОБО

Гэнжэтэ мөөр дээрэ тодхогдоһон «БСХИ-1» түхэлэй өөрөө ябадаг бункер шингэтэй газарта орооһо зөөхэдэ һайн байһанаа харуулба. Энэ бункер мүнөө хүдөө ажахын бусад ажалда хэрэглэгдэхээр

ОЛОНОЙ БАГША

Хабарай наран нюдэ һарга[л]ар игаана. Һургуулиин газаа [...]лин намдуу, гансал сонхо[...]удһаа багшанарай үгэнүүд [...]уряатан дуулдана...

Һургуулиин классуудай нэ[ги]эдэнь оробол, сагаан һан[...]агтай, дунда зэргын бэетэй, [...]һажаал эхэнэрые харахат. [М]эмнай Буряадай АССР-эй [һ]ургуулиин габьяата багша [Ц]ыпилма Базаровна Цыбико[ва] гээшэ.

Цыпилма Базаровна гушаад [ж]элэй саада тээ арадай гэ[г]эрэлэй арюун һайхан ажал[д]а бэеэ зорюулаа һэн. Энэ [...]тасаа соо тэрэнэй һургаһан, [х]үмүүжүүлһэн шабинарые тоо[ло]жо барахаар бэшэ. Багша[на]р, инженернүүд, врачнар, [х]үдөө ажахын хүдэлмэрилэг[шэ]д болон бусад мэргэжэлтэд [б]оһон һурагшадынь «тү[рүү]шымнай багша» гэжэ Цы[пи]лма Базаровнае хүндэлэн [...]эдэг.

Энэ нүхэр эхин классуудта [баг]шалдаг. Үнгэрһэн энэ үе [...] тэрэ багшын хүдэлмэриин [...]н дуршэлтэй болонхой. [Эх]ин классуудай багшын ажал [хү]дэлмэри тон харюусалгатай [гэ]жэ Цыпилма Базаровна [...]н ойлгодог. Ургажа яба[һа]н эдиршүүлэй абари зан, [...] аша «хүн болохо бага[һаа]» гэдэгтэл эхин классуу[дай] багшын ажалһаа, заабари [х]үмүүжүүлгэһээ дулдыдаха [...]уу. Нэн түрүүн эрдэм номдо [һу]рахаяа ерэхэдээ, үхибүүд [...]ю ондоо хүмүүжүүлгэтэй [бай]даг. Тиимэһээ Цыпилма [Баз]аровна ерээдүйн шабинар[тай]аа түрүүшынхиэ уулзахадаа, [ү]хибүүн бүхэнэй сэдьхэлдэнь [...]р түлхюур хэрэгтэйб гэжэ [...]гохын тула оролдодог. Ша[бин]араа гансашье эрдэм ном[до] һургаха бэшэ, мүн ажабай[дал]тай танилсуулха гээшэ [баг]шын гол зорилго гэжэ тэ[рэ] зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэр[дэг].

Цыпилма Базаровнагай ажа[лай] намтар бүри залууһаа [эхил]һэн юм. 1945 ондо 19 [н]атайдаа Хяагтын багшана[рай] училищи дүүргээд, тэрэл [жэл]агай Баян-Булагай эхин [һ]ургуулида багшалжа эхилһэн [бай]таа. Багшалжа байтараа [нэ]н заяагаа оложо, Мухар[шэ]бэрэй аймагай Хүшөөн[гэ]үр нютагта нүхэртэйгөө [ажаһуу]жа ерэһэн юм. Тиигээд Цы[пил]ма Базаровна Барай эхин [һ]ургуулида (мүнөө Хүшөөн[гэ]үрэй дунда һургуули) баг[ша]лаа. Тэрэ үедэ тус һургуу[ли]да хэдыхэн лэ багша хүдэл[дэг] бэлэй. Үнинэй дуршэл ехэ[тэй] багша, мүнөө арадай гэ[гэ]рэлэй отличник Шираб [...]ынеевич Эрдынеев ба тэ[рэн]эй нүхэр, баһал олон жэл [...] багшалһан Мария Артемь[ев]на Бакланова гэгшэд байгаа. [Тэд]энэр залуу багшада түрүү[шы]н ехэхэн туһа хүргэһэн [юм]на.

Тэрэ үе сагай байдал мү[нөө]нэйхитэй жэшэхээр бэшэ ааб даа. Учебнигүүд, ном ба тетрадь хомор байха, һуралсалай классшье дуталдаха. Тиихэдэнь багшанар хоёр ондоо классай шабинарта нэгэ доро ном зааха баатай бологшо һэн.

— Тэрэ үедэ дуршэл гэжэ намда хаанаһаа байха бэлэй, — гэжэ Цыпилма Базаровна мүнөө хөөрэнэ. — Залуу байгдаа гүб даа. Хоёр класста нэгэ доро хэшээл үнгэргэхэдөө, тухашархаяа һанагша һэм. Нэгэ класстаа даабари үгөөд, нүгөөдэдөө шэнэ темэ заажа байтаршни саг үнгэршэхэ. Тиихэдэнь нүгөө классайнгаа даабари шалгаагүйдөө, халаглаад лэ үлэшэхэш.

Теэд энэ мэтын бэрхэшээлнүүдһээ залуу багша сухаряагүй. Харин дуратай ажалдаа бүри шунангяар орожо, үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг бэлэй. Байтараа тэрэнэй дуршэл шадабаришье нилээд нэмээ.

Он жэлэй ябасаар нютагай шэг шарай хубилжа, һургуулиин, интернадай шэнэ байшангууд бодхоогдоо. Хүн зоной ажабайдалшье һайжаржа, баян дэлгэр болоо. Нютагай һургуулиин хүгжэлтэдэ Цыпилма Базаровнагай оруулһан хубита нилээд ехэ байха. 1965 ондо тэрэнэй ажабайдалда баяртай нэгэ ушар болоһон юм. Багшаар үни удаан саг соо эрхим һайнаар ажаллажа, залуу үетэнние эрдэм номдо оролдосотойгоор һургаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Хүндэтэй багшынгаа иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэдэнь, олон тоото шабинарынь ехэтэ баярлажа, хаһи халуунаар амаршалһан байха.

Цыпилма Базаровна өөрөө долоон үхибүүнэй эхэ юм. Тэдэнээ һайнаар хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гаргаа. Мүнөө үхибүүдынь бултадаа шахуу хото, хүдөө нютагуудаар таранхай. Теэд һайндэртэ, амаралтын үедэ үхибүүдэйнгээ булта суглархада, гэртэнь багтахаар бэшэ байдаг. Хүүгэдэйнь хани нүхэд сугларжа, хүхюутэй, шуугаатай болодог. Цыпилма Базаровна энэ үедэ тон баяртай байдаг юм.

...Хэшээлнүүд үргэлжэлһөөр. Тугаарайхида адли сонхо бүхэнһөө багшанарай хэлэжэ байһан үгэнүүд дуулдана. Эдээн сооһоо Цыпилма Базаровна Цыбиковагай — манай багшын үгэнүүд онсо илгархадал гэнэ. Олон тоото һурагшанарайнь зүгһөө нютаг нугадаа хүндэтэй болоһон багшынгаа арюун һайхан ажалда үшөө ехэ амжалта хүсөөд, золтой жаргалтай ажаһуухыень юрөөнэбди.

Д. ГАРМАЕВ.

РЕВСОМОЛОЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД—БУРЯАДТА

— Монголой ревсомолой ЦК залуу малшадай, таряашадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэһэн юм, — гээд, манай орон соогуур аяншалхаяа ерэһэн монголой хүдөө ажахын залуу хүдэлмэрилэгшэдэй делегацие хүтэлбэрилэгшэ Б. Бадхуу хөөрөөгөө эхилнэ. — Энэ мүрысөөндэ илагшадые Советскэ Союз ошохо путёвконуудаар шагнаха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байгаа. 64 залуу малшад, таряашад энэ шанда хүртэжэ, Улаан-Үдэ ерээд байна. Буряадай ниислэлһээ гадна, Эрхүү, Новосибирск хотонуудта бидэ тогтохобди. Эрхүүдэ Советскэ Союзда һуража байдаг нютагайнгаа студентнэртэй уулзахаар түсэблэнэбди. Харин Новосибирскдэ залуу совет эрдэмтэдэй ажал хэрэгтэй танилсаха хүсэлэнтэйбди. Тэндэ СССР соо мэдээжэ болоһон эрдэм наукын түб бии ха юм. Һая бии болгогдоһон хүдөө ажахын академишье манние һонирхуулха гэжэ һананаб. Тиигээд лэ агуу Совет ороной түб Москва тээшэ поездмнай шуумайха.

Монголой Арадай Республикын залуу үетэнэй түлөөлэгшэдые ВЛКСМ-эй Буряадай обкомдо хани халуунаар угтажа абаа. ВЛКСМ-эй обкомой секретарьнар Владимир Раднаев, Пётр Ефимов гэгшэд тэдэнэрэй урда үгэ хэлэжэ, республикынгаа комсомолой ажал хэрэгүүдтэй айлшадаа танилсуулһан байна.

Гадна КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо И. Ф. Воробьёв тон һонирхолтой элидхэл хээ.

Сэлэнгын совхозой суута һаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвашкина болон Борьёогой совхозой хонишон, Октябриин Революциин орденто Д. Я. Свистунов гэгшэдэй ажал тухай хөөрэхэдэнь, монголой залуу малшад илангаяа анхаралтайгаар шагнаа. Гадна хүдөө ажахые промышленна үндэһэ һууритай болгохо тухай асуудалда тэдэнэр мүн лэ горитой анхарал хандуулаа.

Энээнэй һүүлдэ айлшад Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын малшадта айлшалаа.

— Эндэ, Буряад орондо хараһан, үзэһэн юумэн тухайгаа нютагаа бусахадаа хөөрэжэ үгэхэбди. Ажахын, партийна болон ревсомолой хүтэлбэрилэгшэд энээгээр һонирхохол байха. — гэжэ Түбэй аймагай Угтаалай госхозой ветеринарна врач Б. Рагчаа хөөрэнэ. — Танай эндэхи сагай уларил, эрхэ байдал манай тэндэхи[...]эл адлирхуу. Тиимэһээ эндэ хараһан һайн һайн юумэеэ бусахадаа ажалдаа хэрэглэхэ байхабди.

— Үнэхөөрөөшье, бидэ экскурсида ерэһэн зон бэшэбди, — гээд Сэлэнгын аймагай Дарханай госхозой ревсомолой организациин секретарь У. Батар нүхэрөө дэмжэнэ. — Бидэ Советскэ Союзда һурахаяа ерээ гээшэбди. Арадай Ажахын Туйлалтануудай Бүхэсоюзна выставкэ харахаб гэжэ һанахадаа ехэ баясанаб. Тэндэ намда туһатай, хэрэгтэй болохо юумэн элбэг байха гэжэ бата этигэнэб.

Монголой хүдөө ажахын залуу түрүүшүүл Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводто ошожо, цехүүд, таһагууд соогуурнь ябаа, комсомолойнь организациин ажабайдалтай танилсаа.

Гадна гурбан орденто Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын түб хотын түүхэтэ газарнуудаар эдэнэр ябаһан байна. Жэшээлхэдэ, Байгалай үмэнэ ажаһуудаг арадуудай ажабайдал харуулһан этнографическа музейн, Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай музейн выставочнэ залай газаа монгол ханинарые манай шэрэһэн автобусой байхыень харахаар һэн.

Мүнөө үедэ тэдэнэрэй һуужа ябаһан поезд манай Эхэ ороной ниислэл Москва тээшэ зоринхой.

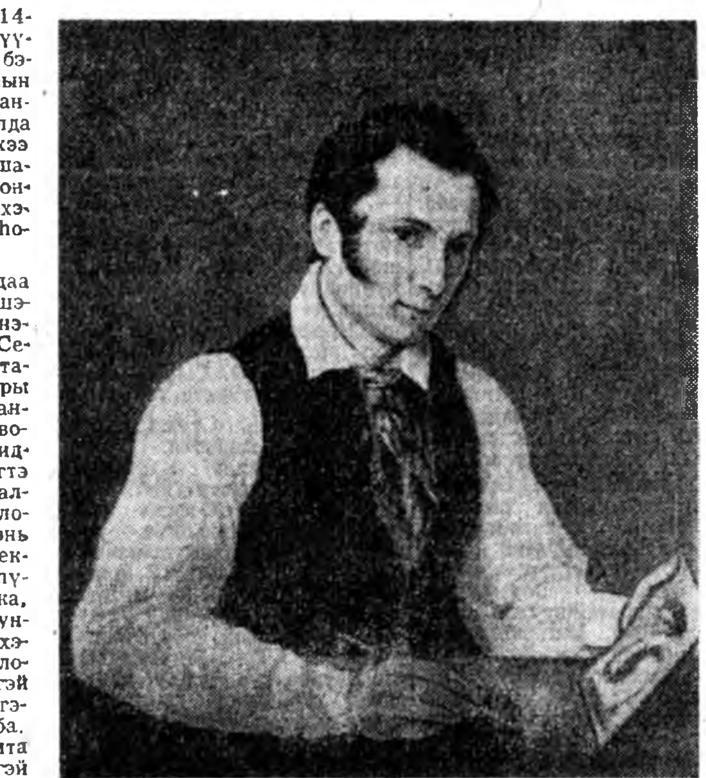
Д. САНЖИЕВ.

Декабристнуудай буһалгаанай болоһоор 150 жэлэй ойдо

3. НИКОЛАЙ БЕСТУЖЕВ

(Баримтата очерк)

1825 оной декабриин 14-дэ болоһон үйлэ хэрэгүүд түүхын хуудаһанда тодоор бэшэгдэжэ оронхой. Тэрэ үеын Россин түрүү хүнүүд хаанта засагта, барга байдалда эсэргүү тэмсэл эмхидхээ һэн. Буһалгааниинь урагшагүйдөөшье һаа, революционно хүдэлөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ тулхисэ болоһониинь ойлгосотой.

Николай Бестужев хадаа декабризмын түлөөлэгшэдэй тон элитэ хүнүүдэй нэгэн байһан юм. Хойто (Северное) бүлгэмдэ ороод, таряашадта газар үгэжэ, дары сүлөөлхэ гэдэг байгаа. Хаанта засагые унагааха, революционно буһалгаа эмхидхэхэ түсэб зохёохо хэрэгтэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн. Буһалгаанай болохын хоёр үдэр урда тээнь Рылеев, Николай ба Александр Бестужев гурбан һүниндөө город соогууд ябажа, харуулшад, сагдаанарай дунда политическэ агитаци хэбэ. Буһалгаанда бэлэн болоһые шалгуулхаяа сэрэгэй частьнуудта бүлгэмэй гэшүүдые эльгээдэг байба. Лейтенант Арбузовтай хамта Н. Бестужев далайн сэрэгэй гвардейскэ экипажые бэлдэжэ оро һэн. Түгшүүрилтэ эдэ үдэрнүүдтэ Николай Бестужев Рылеевэй, мүн бусад нүхэдэйнгөө байрануудта болоһон бүхы зүблөөнүүдтэ хабаадалсадаг бэлэй. Хойто бүлгэмэй зарим гэшүүдэй маргажа, худхажа эхилхэдэнь, Николай Бестужев бүлэг нүхэдтэеэ хамта эрид шиидэнги байжа, юунэйшье болоо хадань буһалгаае хойшолуулхагүй гэһэн юм.

Буһалгаанай үдэр уһан сэрэгшэдэй отрядые ударидахаяа Якубовичой арсахада, Николай Бестужев өөрөө бэе дээрээ абажа, морягуудай экипажые бултыень Сенатска талмай дээрэ гаргаһан юм. Хожомоо тэрэ иигэжэ бэшээ һэн: «Гвардейскэ экипажые талмай дээрэ гаргахадам, Рылеев бултанһаа түрүүн намайе таалажа амаршалаад, иигэжэ хэлээ һэн: «манай хэлэһэн үгэ бэелбэ, манай һүүлшын минута ойртоо, зүгөөр энээхэн саг манай эрхэ сүлөөгэй минута болоно, энээгээр амилнабди, энээнэй түлөө ами бэеэ үгэхэеэ хайралнагүйб».

Буһалгаанда хабаадагшад-декабристнууд Бестужевтанай хүбүүдэй онсо ехэ үүргые хододоо тэмдэглэдэг бэлэй. Эдэнэр шэн зоригтойнууд, эрид шиидэнги байһан юм. Михаил, Александр Бестужевтан Московско полкые эгээн түрүүн Сенатска талмай дээрэ гаргаа һэн, тиихэдэ Николай, Петр Бестужевтан морягуудые энэ талмайда гаргаа.

Бестужевтанай хүбүүдэй аха Николай мүрдэлгын үедэ зоригтой, зүрхэтэй байгаа. «Хэтэ мүнхэдэнь хаатаргада ябуулха» гэһэн шиидхэбэриень хаан хүсэндэнь орхиһониинь гайхалтай бэшэ. Н. Бестужев 14 жэлэй туршада шорон түрмэнүүдтэ һуугаа, удаань үлэһэн наһаяа Селенгинскдэ үнгэргөө. 1855 оной майн 15-да эндэ наһа бараһан юм. Сүлөөлхэ гэһэн мэдээн амидыдань ерэжэ үрдеэгүй.

Петропавловска хэрэм, Шлиссельбурска түрмэ, Шэтын түрмэ, Петровскыншье түрмэ — юуншье Бестужевэй сэдьхэл, үзэл бодол нугалжа шадаагүй. Социальна дарлалтые усадхахын түлөө энэ хүн 1825 ондо гартаа буу барижа, хаанта засагтай тэмсэжэ эхилһэнһээ хойшо бүхы наһан соогоо энэ бодолоо хубилгаагүй юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Николай Бестужев 1791 оной апрелиин 13-да түрэһэн юм. Бүлэ соогоо түрүүшын үри байгаа. Үшөө 3 дүү басагад, 4 дүү хүбүүд байһан. Эсэгэнь Александр Федосеевич инженерно корпусой дэргэдэ греческэ гимназида һургуули хэһэн, флодто алба хэдэг бэлэй. Уран зурагай академидэ алба хэдэг, «С-Петербургын журнал» гаргадаг һэн.

Николай хүбүүнэйнгээ 10-тай болоходонь, тэрэ үеын һургуулинуудай эгээн эрхимынь болохо далайн сэрэгэй һургуулида оруулаа. 1809 ондо мичман зэргэтэй энэ һургуулияа дүүргээд, бэлигтэй бэрхэ байһанайнгаа түлөө тэндээ хүмүүжүүлэгшэ болгогдожо үлөөгдөө: холын далайнуудаар тамаралгада олон удаа ябалсаа. 1819 онһоо Балтиин маягуудай директорэй туһалагшаар, удаань 1823 онһоо далайн сэрэгэй музейн начальнигаар хүдэлһэн юм.

Николай Бестужевай 19-тэй байхадань, эсэгэнь наһа бараа һэн. Тиигэхэдэнь, энэ ехэ бүлын аха захань болоһон юм. Эхэһээнь гадна 2 наһанһаа 15 хүрэтэр үшөө 7 үхибүүд үлэлэй. Хэды залуушье һаа, Николай дүүнэртээ эсэгэ мэтээр һанагдадаг һэн. Ахынгаа һайн һайхан сэдьхэлтэй байһыень, һайн хүмүүжүүлгэ үгэһэнэйнь түлөө дүүнэрынь дурдалга соогоо һүүлдэ тэмдэглэһэн байдаг.

Ажал хэхэдээ һүбэлгэн бэрхэ, обществодо бүхы хүсэ шадалаа, бэлигээ зорюулдаг — Николай Бестужев нимэ онсо шэнжэ шанартай байһан юм. Ямаршье эрхэ байдалда ороо хадаа Н. Бестужев заатагүй юумэ хэжэ байдаг хүн. Декабристнуудай дүрэнүүдые зуража, Бестужев ехэ габьяа гаргаа бэлэй. Шэтын түрмэдэ байхадаа арад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа зорюулһан нүхэдэйнгөө дүрэ түүхэдэ үлөөхэ гэжэ шиидэһэн юм. Хаатаргадашье ябахадаа революциин хэрэгтэ алба хэдэг бэлэй. Түмэр тушаатай, харанхы шахуу түрмэ соо, хаанта засагай зүгһөө хорюултайшье һаа, «сэбэр буладаар шэрээгдэһэн баатарнуудаа» — ханч нүхэдэйнгөө дүрые зуражал байдаг бэлэй.

«Шэтын острогто байхадаа, далайда алба хэхэ үедэнь толгойдонь ороһон бодолые минии аха Николай ухаанһаа гаргадаггүй һэн. Энэнь юун бэ гэхэдэ, хронометрнүүдые зохёохо тухай бүхы наһандаа бодожо ябаа. Селенгинскдэ сүлөөтэй, саг ехэтэй болоходоо, Николай бодоһон хэрэгээ үргэлжэлүүлжэ эхилээ һэн. Мүшэнүүдээр час шалгаха астрономическа обсерватори түхеэрээ һэн», — гэжэ Михаил Бестужев тэмдэглэһэн байна.

Н. Бестужев техникэдэ ехэ дуратай, дуршэтэй байһан юм. Петровско заводой хажууда хэдэн жэлэй туршада нэгэ тээрмэ хүдэлхөө болинхой байдаг һэн ха. Хаясаанай болонхой гэжэ энэ тээрмые булта тоолодог бэлэй. Декабристнуудай түрмын ноён Н. Бестужев Торсон хоёрые тээрмэ харахыень табиха гэһэн захиралта гаргаба. Хэды часай туршада хаража үзөөд, тэрэ тээрмээ ябуулхадань, тэндэхи ноёд, заводой хүдэлмэришэд ехэтэ гайхаа һэн.

1839 онһоо Селенгинскдэ ажаһуухадаа, Николай Бестужев ажабайдалай бүхы һалбарида хамааралсадаг бэлэй. Огородой ажахые эрхимээр хэдэг, таряа таридаг, сабшалан һайжаруулдаг, нарин ноохотой хони үсхэбэридэг һэн. Нютагай хүн зоной үхибүүдтэ ном заадаг,ород ба хари хэлэндэ һургадаг, дархалха хэрэг заадаг һэн ха. Селенгинскдэ энэ хүн эрдэмтэн, литератор, ухаалан зохёогшо, час заһадаг мастер байһан юм.

Н. Ивашовто эльгээжэ шадаагүй бэшэг соогоо Н. Бестужев иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Ажабайдалаа олон янзын болгоно гээшэ гүб. Алхаар тоншоноб, бииирээр шэрдэнэб, хүрзөөр шорой хаянаб, аадар шэнгеэр хүлһэмни ходо адхарна, заримандаа хургаашье хүдэлгэхөө болитороо эсэнэб... Намайе буудажа алахын туладa бүхы юумэ хэһэн хүн гээшэб, амиды үлэхэб гэжэ һанаагүйб, теэд яахабши. Хэрбээ ажаһууха гээ һаа, хүдэлхэ хэрэгтэй... Тиимэһээ хюрөөдэнэб, харуулдаад, малтанаб, шабанаб...»

Декабрист Лорер «Тэмдэглэлэ» соогоо иигэжэ бэшэхэ юм: «Николай Бестужев гайхамшагта хүн байһан юм, бурха-аан даа, мэдэхэгүй юумэниинь гэжэ байгаагүй, шадахагүй юумэниинь гэжэ байгаагүй!» Бестужевтай минин лэ хөөрэлдөө һаа, хүнэй ухаан гэрэлтэй болохо, сэдьхэлыншье сэбэр болохо бшуу даа, — гээд Б. В. Струве тодорхойлһон байдаг.

Сэлэнгэ шадархи, бүхы Забайкалидахи хүн зон декабрист Николай Бестужевэй нэрые баярлан дурдадаг юм. Энэ хүнэй хүүр ехэшье, багашье харгынуудһаа холо, үндэр газарта оршодог. Эндэһээнь хабсагайлиг эрьетэй Сэлэнгэ мүрэн тээшэ, зэнхын хүхэрэгшэ тала майлануудтээшэ харахада, ехэ гоё, салуу байдаг. Сэнгэлиг сүлөө гээшэнь эндэ. Николай Бестужев мэндэ ябахадаа, сүлөөтэ байдалда ямар дуратай байгаа гээшэб!

О. МОРЕНЕЦ.

ШОГУУША ХОЁР

(Шог рассказ)

Доржо абгай дала хүрэхэ боложо ябана. Гэбэшье тэрэнние тиимэ үндэр наһатай гэжэ мүнөө хэншье хэлэхэгүй. Багахан бэетэй, болсогорхон хасартай, бушуухан ябадалтай Доржо Дармаевич наһанһаа нилээд залуугаар харагдадаг. Ажалда дуратай, айл аймагтаа туһатай, аятай һайн абари зантай туладаа, нютагайнгаа хүн зондо хүндэтэй, ямбатай болонхой.

Энэ үбгэмнай наһан соогоо олые үзэжэ хатуужаһан, холые хаража хёрхошоһон хүн байха. Бага балшар байхадаа, эхэ, эсэгээ алдажа үншэрһэн, баян ноёдой адуу мал хаража, хүлөө дүрөөдэ, гараа ганзагада хүргөө юм. Нютагайнгаа ажалшадтай хамтын ажахы байгуулалсаад, тэндээ баранһаа түрүүн трактор шудалжа, аймаг соогоо түрүү механизаторай нэгэн болоо һэн.

Немец фашистнуудай манай Эхэ орондо дээрмэдэн ороходонь, Доржо Дармаевич өөрынгөө дураар сэрэгтэ ошоо юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ Илалтын үдэр болотор ходо шахуу фронт дээрэ танкистаар ябаа. Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр гэртээ бусажа ерээд, мүнөө болотор түрэл колхоздоо туһалһаар, залуушуулые һургаһаар.

Бүхэли үдэртөө ажал хэжэ эсэһэн үбгэн үдэшэндөө газаахи скамейкэ дээрээ һуужа амарха дуратай юм. Энэшье үдэшэ тэрэмнай өөрынгөө һууриндa гаранхай, зунай наранай орохоор һонирхожо, сэбэр агаараар амилжа һууба. Томо гааһаа бааюулан, энэ тэрэ юумэ харан, бодон һуутарнь, хүршэ Бата нүхэрынь хажуудань ерэнэ. Зунай үдэшын намдуу байдалда һаад хэжэрхинэ аа гүбди гэһэндэл хоюулан абяагүй һуунад.

— Сат гээшэмнай ямар түргэнөөр ябанаб даа. Мэдэнгүй байтарнай, зумнай хүрэжэ ерэбэ, — гэжэ Доржо абгай хүршэдөө хэлэнэ.

— Зүб лэ хэлэнэт. Амталан тайбан жаргажа һуухадамнай, он жэлэйшье ошохо мэдэгдэнэгүй хаяа. Дайнай дүүрэһэн һаяхан шэнги һанагдабашье, аяар гушан жэл үнгэршэбэл даа, — гээд орхино Бата нүхэрынь.

— Ехэл найр болобо гээшэ. Шимни ямар фронтдо ябаа бэлэйш? — гээд Доржо Дармаевич Батаһаа асууна.

— Хэдэн фронтоор ябагдаа юм даа. Гэбэшье маршал Малиновскиин хүтэлбэри доро дайлалдаха золтой байгаа һэм, — гээд Бата нүхэртөө омогорхолтойгоор харюусана.

Тиигээд нилээд үни хоюулан аниргүй һуунад. Батань баруун хармаанһаа папирос гаргажа аһаагаад, нүхэрэйнгөө урдаһаа энеэбхилэн:

— Фронтдо яһалахан юумэн үзэгдөө. харагдаа даа. Дуратай һаатнай, нэгэ һонин ушар хөөрэжэ үгэһүүб. — гэнэ.

— Болохол даа, һонин ушар дуулаха юундэ дурамни үгы байха һэм, — гэжэ нүгөөдэнь харюусана.

— 1944 оной намар бэлэй, — гээд Бата хөөрөөгөө эхилнэ. — Манай гвардейскэ дивизи добтолгодо орохоор бэлдэжэ байба. Бидэнэр, солдадууд, окопууд соогоо добтолгодо орохын захиралта хүлеэжэ хэбтэнэбди.

Урдамнай харанхы хара утаанһаа ондоо юумэн харагданагүй, газар тэнгэри хоёр ниилэшэһэндэл адли болоод хүүежэ, хүнхинэжэ байба. Иигэжэ дайсанай урда талые манай артиллери буудажа, авиаци болмбодожо, һалгаажа байна гээшэ.

Тиин байтарнай уданшьегүй «Урагшаа» гэһэн захиралта дуулдашаба. Тэрэнние дуулахатаяа адли һууриһаа һуга һүрэн, окопһоо собхорон гараад, «Ура» хашхаран гүйбэб. Эгээл тиихэ сагтаа: «Бэрхэш даа, Бата, совет солдат иигэжэл дайлалдаха ёһотой юм» гэһэн үгэнүүд шэхэндэм дуулдаба. Хэн минии нэрые дурдаба гээшэб гээд гэдэргээ харан гэһээмни... Үнэншэбэл үнэншэ, үгышье һаа үгы: маршал Радион Яковлевич Малиновский өөрөө байгаа бэлэй.

Хөөрөөгөө дүүргэһэнэй һүүлээр Батын Доржо Даржаевичай урдаһаа һэмээхэн харан гэһээнь, тэрэнь юушьеб даа бодон, энеэбхилжэ һуугаа һэн.

Доржо абгаймнай: «Болиш даа, нүхэрни. Намаяа дан гэнэндэ бү тоогыш. Бишни баһал үтэлхэ бүреэ ухаа орожо, үлтэрхэ бүреэ шүлэ гаража ябаһан хүн гээшэлби» гэжэ бодожо һуугаа хаям. Батынгаа заа амарһан хойно:

— Нээрээшье, даб гээд үнэншэхөөршье бэшэ юм байна. Теэд яахаб, хүнтэй юуншье дайралдадаг. Жэшээлхэдэ, намтай нэгэ иимэ ушар болоо юм. Шагнал даа, гайхахал байхаш, — гээд эхилбэ:

— Дайгаа даража, даагаа һүүлдээд, манай танкова дивизи Украинада байгаа. Нэгэ үглөөгүүр намайе дивизиин командир дуудаба. Ошоһом тэндэ хэдэн танкнууд сугларанхай байба. Дивизиимнай командир манние ехэ хүхюутэйгээр угтажа, иигэжэ хэлэбэ:

— Зай, нүхэдүүд, үнэн зүрхэнһөө таанадые амаршалнаб. Аргагүй золтой хүнүүд байшабат. Москвада болохо Илалтын парадта хабаалалсаха болоот. Харгы замдаа түхеэрэгты, үглөө эртэ ябахат.

Москва дээрэ хэдэн хоног бэлэдхэл хэһэнэйнгээ һүүлээр, парадта гарабабди. Танкнуудайнгаа колоннын В. И. Ленинэй мавзолейн хажууда хүрэхэдэ, тэндэ байһан парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдые харахадаа, зосоом ямар нэгэ ехэ баяр баясхаланга жабхалан түрөөд, бэеэ баринггүй танкынгаа урдахи хаалга нээгээд, тархяа урагшань гаргаһан бэеэрээ «Илалтын һайндэр мандаха болтогой» гэжэ хашхарбаб. Тиихэтэйм адли шэхэндэм: «Нүхэр Дармаев, томоогоо бү таһарагты! Һууридаа һуугаад урагшаа хараад ябагты!» гэһэн совет хүн бүхэнэй дуулаһаар лэ таниха хүнэй хэлэхэнь дуулдашоо һэн... Хэн хэлээб гэжэ һананаш?

— Би яажа мэдэхэ бииб даа, — гэжэ Батань харюусаба.

— Аа, мэдэнэгүй гүш? Иосиф Виссарионович Сталин өөрөө ажаглалта хээ бшуу.

Тэрэнние дуулахадаа зугаалһан зугааеым Доржо Дармаевич үнэншэбэ гү, али үгы гү гэжэ Бата одоол ойлгобо. Үшөө нэгэ һониние хөөрэхэ дуратай байбашье, «улаан түмэр долёоһон, улынгаа мяха элээһэн шолмын урда орохогүйл байнаб» гэжэ ойлгоод болишобо.

Хоюулан дахин абяагүй болошонод. Тиигээд урда урдаһаа харалсан энеэлдэбэ. Һүүлээрнь фронтдо ябаһанаа, шог хошоо, хүхюу хүтэй юумэнүүдые зохёожо, хүнүүдые энеэлгэдэг, баярлуулдаг бэрхэшүүлтэй алба хэһэнээ хөөрэлдэбэд. Тиимэ хүнүүд отделени, взвод, рото, дивизиин, эскадрон бүхэндэ байжа, солдадуудай хүшэр хүндэ албые хүнгэлдэг байгаа. Тэдэнэй тоодо Доржо Бата хоёр оролсоно.

Ц. СУБАНОВ.

[...]КАЛОВЕЦУУД ВАШИНГТОНДО

[...]ВАШИНГТОН. (ТАСС). [Сов]етскэ Союзай Геройнууд [...]Ф. Байдуков, А. В. Беля[ков] гэгшэдһээ бүридэһэн [...]ловай экипаж США-тай [...]слэл хотодо ерэбэ. Со[вет]скэ Союзай Герой В. П. [...]лов түрүүтэй элитэ мэ[дээ]жэ совет авиаторнуудай [Сов]етскэ Союзһаа Хойто по[люс] дэгүүр США руу 38 [жэл]эй урда тээ хэһэн түү[хэт]э ниидэлгын хүндэлэлдэ хүшөө нээлгын баяр ёһолол Ванкувер хотодо болоһон байна. Энэ баяр ёһололдо эдэнэр хабаадаһанайнгаа һүүлээр Сан-Франциско хотодо халта тогтоһон байгаа. Г. Ф. Байдуков, А. В. Беляков урдынгаа замаар: Ванкувер — Сан-Франциско — Вашингтон гэһэн замаар дахинаа ниидэбэ.

НЭРЭ ЗЭРГЭДЭ ХҮРТӨӨ

Закаменск хотын хилээмэнэй заводто ажал хүдэлмэридөө оролдосотойгоор хандажа, үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг хүнүүд жэлһээ жэлдэ олошорно. Анна Ерофеевна Фильянова тус заводой түрүүшүүлэй зэргэдэ ороһоор үнинэй. Энэ нүхэр эндэ олон жэл соо таһалгаряагүй хүдэлжэ, дүй дуршэлөөр баян болонхой.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада заводой баранкануудые хэдэг цехтэ ахалагша мастераар ажаллана. Тиигэхэ зуураа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө ажалые һайнаар эмхидхэдэг, эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг юм. Цехэй болон бүхы заводой хүдэлмэрилэгшэдэй жэлэй түсэб ба социалис уялганууд тухай ажалшадтаа ойлгуулжа байдаг, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Тиимэһээ һара, квартал бүхэнэй даабарие энэ цехэй коллектив 103—110 процент дүүргэдэг болоо.

Ажалшадай дэшэгүүдһээ

Дуршэлтэй хүдэлмэрилэгшэ Анна Ерофеевна Фильянова «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар шагнагданхай. Һаяхан энэ нүхэртэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

С. ШАГДУРОВ,
заводой хүдэлмэришэн.

Зураг дээрэ: А. Е. Фильянова.

Авторай фото.

Захааминай аймаг.

[...]эрэгдээ. Энэ машиные [Бла]говещенскын хүдөө ажа[хын] эрдэм — шэнжэлэлгын [лаб]ораториин хүдэлмэрилэг[шэд] түрүүлэн зохёоһон, тэ[дэнэ]эр өөһэдөө тус бүтээлдээ [заа]бари оруулһан байна.

[...]ССР-эй ВДНХ-гай мүнгэн [мед]альда хүртэһэн «БСХИ-[...] ашаглахада таарамжатай, [...]о бэшэ. Амар шадар та[ряа] хуряалгын үедэ хура бо[...]той ороходо, энэ машина [...] һайн гэжэ механизатор[ну]д тоолоно. Гэбэшье, энэ [бун]керта нэгэ дутагдал бии [бай]гаа. Юуб гэхэдэ, тэрэ жэ[лэй] туршада оройдоол 20—[...]үдэр соо, таряа хуряал[гын] үедэ хэрэглэгдэнэ. Ма[шин]ые удаан саг соо хүдэл[гэх]э болохо гү? Бүлэг эр[дэм]тэд бункерые хубилгаха [гэж]э шиидэбэ. Агрегат ком[бай]нуудһаа ороохо, соя аба[ха], автомашинада ашаалдаг [...], мүнөө силос ашадаг бо[лох]онь. Гадна, сеялкэнүүдтэ ороохо дамжуулха шадалтай. Агрегат нэгэн доро 10—12 сеялкэ ороохоор хангаха. Машинын хүдэлмэриин хаһа хоёр хахад дахин үргэдхэгдэбэ гээшэ.

Свободный хотодохи комбайнуудые заһабарилдаг завод шэнэ бункернуудые бүтээн гаргадаг болохонь.

А. КРИВЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Благовещенск.

ОЙ СОО ХҮДЭЛХЭ КОМБАЙН

Ой модоной промышленностиин Алас-Дурнын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд ой соо хүдэлхэ комбайн зохёон гаргаба. Энэ комбайн Сибирь болон Алас-Дурнын эрхэ байдалда тааруугаар зохёогдоо. ТТ-4 трактор дээрэ тодхогдоһон модо унагаажа таллуулха энэ машина хэдэхэн минута соо модые тусхай хабшагаар хабшажа хюрөөдөөд, дуратай тээшэнь унагаана. Унагаагдаһан модон энэл түхеэрэлгын ашаар машинада тээгдээд, дээдэ складта абаашагдана. Эндэ ажалай бүтээсэ гурба дахин дээшэлнэ.

Ой соо хэгдэдэг ажалые оньһожоруулха асуудалнууд институдта найман таһагта шэнжэлэгдэнэ. Институт «Подалинский» гэжэ туршалгын өөрын леспромхозтой юм. Ой тайгын энэ лабораторидо туршалга гараһан шэнэ зүйлнүүд һүүлээрнь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ. БАМ-ай бариггдажа байһан, хада газарай ой соо шэнээр мүндэлһэн леспромхозуудта модо бэлэдхэлэй аша үрэтэй технологи дурадхагдаха юм.

Эрдэмтэдэй дурадхалнуудаар һүүлэй жэлдэ леспромхозууд 3 миллионһоо дээшэ түхэриггэй олзо доход үгэһэн байна.

И. ПЕРЕПЕЛИЦКИЙ,
ТАСС-ай корр.

Падали поселок,
Хабаровска хизаар.

ЯХАД ГЕОЛОГУУДАЙ ТҮСЭБҮҮД

Яхадай геологическа управлениин, «Якутнефтегазразведка» трестын коллективүүд үнгэрһэн һарануудтахи ажалайнгаа дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абаба.

Съездын нээгдэхэ үдэр болотор газарай нюусануудые уудалагшад Байгал-Амарай түмэр замай бариггдаха газарта түмэрэй рудагай гурбан уурхайе ашаглалгада бэлдэхэ гэһэн уялга абаа.

«Якутнефтегазразведка» гэжэ тусхай шэнэ трестын коллектив хүдөөгүүр хэгдэдэг геофизическэ бүхы хүдэлмэриин табан жэлэй түсэбые урид хараалһанай ёһоор, декабриин 15-да бэшэ, харин ноябриин 7 болотор дүүргэхэ, XXV съездын нээгдэхэ үдэр болотор байгаалиин газай үшөө хоёр уурхай нээхэ гэжэ шиидэбэ.

Д. БУБЯКИН,
ТАСС-ай корр.

Якутск.

Нефть болон газай уурхайнуудые уудалагшадай Нижневартовск, Надым гэжэ томо түбүүдтэ ажаһуугшадта эдеэ хоолой зүйлнүүдые, техникэ асарха түрүүшын Тюмень—Баруун Сибириин нефтьтэй Хойто зүг гэһэн замые манай орондо бүтээгдэһэн «ИЛ-76» самолёт түрүүшынхеэ нээгээ.

Түргэн ниидэлтэй реактивна самолет 40 тонно ашаа шэрэхэ шадалтай. Тюменьскэ областиин эрхэ байдалда туршалгата ниидэлгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр «ИЛ-76» самолет Францида, заншалта авиасалондо хабаадахаар эльгээгдэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ИЛ-76».
ТАСС-ай фотохронико.

ЭДИРШҮҮЛ ТҮРЭЛ ХИЗААРАА ШЭНЖЭЛНЭ

Баунтын аймагай газар дайда угаа баян юм. Эндэхи үхибүүд түрэл нютагайнгаа байгаалиин гоё һайханаар омогорхон ябадаг. Тэдэнэр аяншалгын отрядуудые эмхидхэжэ, түрэл хизаар соогуураа аяншалжа, тэрэнине шудалжа, нюусыень мэдэжэ абана. Һургуулиингаа хизаар ороноо шэнжэлдэг музейдэ хэрэгтэй материалнуудые суглуулна.

1973 оной апрельһээ 1975 оной август болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан экскурси-аяншалгын болон хизаар ороноо шэнжэлгын талаар соносхогдоһон республиканска харалгада аймагай эдиршүүл эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Баунтын хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл 43 дахин экскурсида, 22 дахин олон үдэрэй аяншалгада гараһан байха юм. Энэ хэмжээ ябуулгада 383 хүн хабаадалсаа. Һурагшад Муя голоор аяншалхадаа, баян материал суглуулжа бусаа һэн. Тэдэнэр союзна болон автономито республиканудай эдир географууд-аяншалагшадтай бэшэгүүдые абалсажа байдаг. «Эхэ оромни — СССР» гэһэн экспедициин штабууд Муйска, Маловска, Варваринска, Уакидай, Севернэ, Багдаринай интернат һургуулинуудта һонирхолтой хүдэлмэри үнгэргэнэ. «Эдир биолог», «Глобус» гэхэ мэтэ хизаар ороноо шэнжэлдэг секци, кружогууд хүдэлнэ.

Маловска, Багдаринай интернат һургуулинуудай һурагшад суглуулһан материалнуудаараа хизаар ороноо шэнжэлдэг музей байгуулһан юм. Тиихэдээ Россошинын найман жэлэй һургуулида эвенкын национальна музей эмхидхэгдээ. Һуурин тосхонуудай түүхэ, эндэхи нютагуудта ерэһэн түрүүшын аяншалагшад, Баунтын гүн тайга соо Ильичэй лампочкын түрүүшынхеэ яларан носоһон тухай хөөрэһэн һонирхолтой материалнууд һургуулинуудай музейнүүдтэ, кабинедүүдтэ суглуулагдаа. Баунтын приискнүүдтэ алтанай элһэ угаадаг 64-дэхи драга тухай материал Маловска найман жэлэй һургуулиин һурагшад суглуулһан байна. Тэндэ ажаллажа байһан түрүүшын горнягууд тухай эдиршүүл мэдэжэ абаа.

Бар тайгын зүргэ харгыгаар аяншалһан эдиршүүлые хаа хаанагүй гайхалтай һонин юумэнүүд хүлеэнэ. Муйска һургуулиин сагай уларил шэнжэлдэг эдиршүүл нютагайнгаа байгаалиин үзэгдэлнүүдые хэдэн жэлэй туршада шэнжэлнэ.

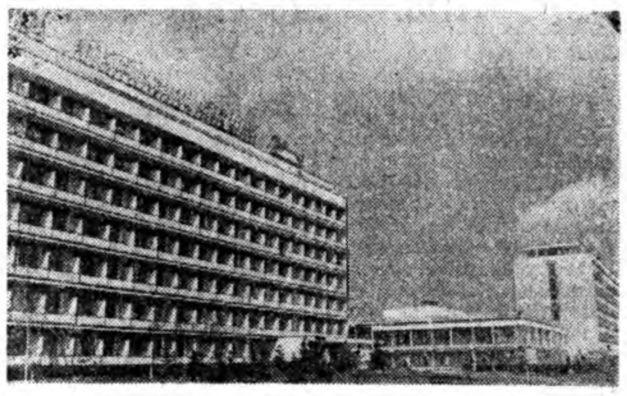
«Мэдэхэ, гамнаха, арьбадхаха» — гэһэн үгэнүүд хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүлэй уряа болонхой.

Муйяын гол, тэрэнэй тала дайда, һуурин тосхонуудай, ерээдүйн түмэр харгын карта, БАМ-ай барилгада ажаллахала ерэһэн, түрүүшын барилгашадай фото-зурагууд һурагшадай дура татана. Тэдэнэр үе сагайнгаа асари ехэ барилгаар, Витимэй партиин үрэмдэгшэдэй ажал хэрэгээр ехэтэ һонирходог болонхой. Северный тосхоной һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэд БАМ-ай багахан хуби болохо нютагайнгаа участогай хэб (макет) дархалжа бүтээһэн байна.

Маловска һургуулиин һурагшад оло дахин аяншалгада гараа. Тэдэнэр Баунтын, Уакидай халуун уһатай аршаануудта ошоһон, Россошиның орошодто, Ципиканай приискын горнягуудта айлшалһан, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһан байха юм. «Миний хизаар нютаг — түсэбтэ табан жэлдэ» гэһэн стенд Варваринска һургуулида гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Аймагай тосхоной ажалшадай туйлаһан амжалтанууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай эндэ хөөрэгдэнэ. Мүн хажуудань шахта сооһоо малтажа гаргаһан обоо шорой, тэрэнине түлхижэ байһан бульдозер зураатай. Энэ хадаа тус һургуулиин музейн экспонадуудай нэгэн болоно. Варваринска һургуулиин һурагшад горнягуудта ходо айлшалжа байдаг. Эдэ зориг түгэлдэр хүнүүд ажалда дуратайгаар хүмүүжэнэ. Хүбүүд эсэгэнэрэйнгээ мэргэжэлдэ һурахаар шиндэнхэй.

Н. АЖЕЕВА,
республиканска хүүгэдэй аяншалгын станциин методист.

ЗУНАЙ АМАРАЛТА

ЕССЕНТУКИ. Хотын баруун-хойто зүгтэ 3000 хүнэй амарха «Зори» гэжэ санаторно-пансионадай шэнэ бүлэг барилганууд бодхоогдожо байнхай. Түрүүшынь хоёр корпусто мүнөө 1000 хүн амаржа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Зори» пансионадай түрүүшын байшан гэрнүүд.

ОДЕССЭ. «Россия» — профсоюзуудай элүүржүүлгын санатори далайн эрье шадар оршоно. Эндэ нэгэ доро мянга гаран хүн амардаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Россия» санаториин амаралтын байшан.

КРАСНОДАРСКА ХИЗААР. Урда зүгэй наранай элшэ, далайн һэрюун агаар, элүүр энхын үльгэр домогто байшан гэрнүүд, туристнуудай һонирхолтой аяншалганууд — эдэ бүгэдэ Сочи курортые суурхуулдаг. Амаралтын байшангууд — санаторинууд, пансионадууд, гостиницанууд, туристнуудай баазанууд, болон кемпингнүүд эндэ жэлһээ жэл бүри олошорно. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо арбаад миллион хүн эндэ амараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сочиин түмэр замай вокзал.

ТАСС-ай фотохроникс.

ҺУРАГШАДАЙ СЛЁТ

Һуралсалай жэлэй эсэстэ Нарһатын соёлой ордон соо аймагай эрхим һурагшадай түрүүшын слёт болобо. Үбсүүндээ улаан галстугуудтай, энгэртээ комсомолой значогуудтай олон эдиршүүл Яруунын бүхы нютагуудай 22 һургуулиһаа эндэ суглараа.

АймОНО-е даагша Ц. Э. Шагдаровай амаршалгын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр гэгээрэлэй таһагай инспектор К. А. Егорова элидхэл хэбэ. Һурагша бүхэн өөрынгөө уялгые үнэн сэхээр дүүргэхэ, коллективэйнгээ нэрэ хүндые хамгаалха, мүн һайнаар һураха, бэрхэшээлнүүдые дабаха, үсэд зоримгой ябаха гэһэн ленинскэ захяануудые нангинаар сахиха ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Нарһатын дунда һургуулиин 10-дахи класс дүргэжэ байһан Лариса Минеева эрхимээр һурахын тулада гол хэрэгтээ яажа хандаха, сагаа яажа хубаарилан ашаглаха ёһотойб гэжэ өөрынгөө дүй дүршэлһөө хөөрэбэ.

Аймагай һургуулинуудта һайнаар һурадаг үхибүүд олон. Һуралсалай энэ жэлдэ 1.274 ударник, 240 отличник бии гэжэ тоологдоно. Үльдэргын дунда һургуулиин 8-дахи классай һурагша Дарима Жамсуева, Тэлимбын һурагша Далай Жамьянов, Исэнгын һургуулиин Жаргалма Цыжипова, Мужыхын һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Лида Бимбаева, Романовкын һурагша Люба Непомнящих болон бусад олон һурагшад һайнаар һуража, нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулна.

ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Н. М. Туезова, үнинэй багша П. С. Туговикова, партиин райкомой инструктор В. Ч. Цыренжапов гэгшэд слёдой делегадуудта хандажа, һайн һайхан һургаалтай ябагты гэжэ эдиршүүлые юрөөгөө.

Удаань тус слёдой делегадууд Яруунын һургуулинуудай бүхы һурагшадта хандаһан Хандалга баталан абаба. Аймагай эрхим һурагшадай түрүүшын слёдой түгэсхэлдэ «Пионерэй түүдэг» гэһэн дуун соёлой ордоной зал дүүрэн эзэлжэ, хүхюу зугаатай «Амаралтын үдэшэ» бултанда һонирхолтойгоор үнгэрөө.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

„СПОРТЫН ХАТАНДА" АНХАРАЛ ХАНДУУЛАЯ!

Хүнгэн атлетикээр хубидаа, командаараа республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хоёр үдэр соо Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ боложо дүүрэбэ.

Һайн дуранай спортын табан бүлгэмэй, тодорхойлон хэлэхэдэ, «Урожай», «Труд», «Трудовые резервы», «Спартак», «Локомотив» (Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй) бүлгэмүүдэй 250 гаран хүнгэн атлет профсоюзуудай областной Соведэй шанда хүртэхын түлөө энэ ехэ нааданда хабаадаһан байна.

Мүрысөөн нээлгын парад жагсаагдажа, хүнгэн атлетикээр республикымнай рекордсменүүд В. Масовер, Г. Посохова БурАССР-эй чемпионадай туг үргэбэ. Һүүлээрнь энэ жэлдэ спортын тус зүйлөөр шэнэ рекорднуудые тогтооһон В. Масовер, П. Калиниченко, В. Соснин, Г. Посохова гэгшэдтэ республикын физкультура ба спортын комитедэй вымпелнүүдые мүрысөөнэй ахамад судья Б. В. Мироманов барюулаад, саашадаа бүри ехэ амжалта, илалта туйлахыень эдэнэртэ хүсөө.

...Үдэшын 5 час. Эрэшүүлэй дунда гурбан алхасын харайлтаар, эхэнэрнүүдэй дунда дабалтануудтай 100 метртэ урилдаагаар мүрысөөн эхилжэ, «спортын хатанда» дуратайшуулай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байна.

— Дабалтануудтай 100 метртэ Галина Посохова («Трудовые резервы»), Людмила Эпова («Урожай») түрүүлэн урилдахань, — гэжэ судьягай микрофоноор соносхоходонь, стадион дээгүүр хүлгөөтэй, шуугиатай болоно. Табан зүйлөөр манай республикын чемпионка Г. Посохова эндэ илажа гараха гэжэ сугларагшад ехэтэ тоолоһон байгаа. Гэбэшье хүлеэгдээгүй ушар болобо — Галина түрүүлжэ ябатараа, дабалтануудай нэгые хүлөөрөө сохижо гэмэлтээд, саашадаа мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ аргагүй болобо. Тиихэдэнь Л. Эпова илажа, чемпионкын нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Турунтаевай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Юрий Заиграев («Урожай») 14 метр 41 сантиметр харайжа, илаһан байна. «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд В. Вторушин, А. Майоров удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Урга тулан харайгшад стадионой зүүн-хойто захада мүрысөө. Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Петр Калиниченко бултанһаа һурагүй булюу гэжэ сугларагшад тоолоһон байна. Теэд тэрэнэй урга хухаржа, хоёрдохи һууриda гараба. Спортын ветеран Иван Утенков («Трудовые резервы») чемпион болоо—3,30 м.

Эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй дунда 100 метртэ үнгэргэгдэһэн урилдаан олониие һонирхуулба. В. Масовер («Урожай») энэ удаадашье бултанһаа булюу байгаа — тэрэ 10,7 секунда саг харуулаа. А. Базаев («Локомотив»), П. Санжиев («Урожай») хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. «Локомотивай» түлөөлэгшэ Наташа Чернова эхэнэрнүүд сооһоо эрхимлэбэ — 12,5 сек. Т. Залуцкая, О. Сычева саашанхи һууринуудта гараа.

Ядро түлхилгэ тухай онсолон хэлэхэ хэрэгтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, Буряадай багшанарай институдай студент Виктор Соснин энэ жэлдэ республикынгаа рекордые хэдэ дахин шэнэлээ. Тиин мүнөө Витя 7 килограммай ядро 14,84 метртэ түлхижэ, шэнэ рекорд тогтоон, чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. Б. Мироманов, И. Петров тус тустаа хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна. Тиихэдэ В. Соснин үшөө хоёр илалта туйлаа. 62,70 метртэ жада, 38,62 метртэ диск шэдээ. Саашадаа зүб мүрөөр һорилго хээд байбал, Соснинай бүри ехэ амжалта туйлаха байһаниинь дамжаггүй.

Манай эрхим бэрхэ хүнгэн атледүүд П. Калиниченко, В. Соснин болон бусад гансал хубиин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадаа. Энээнэй шалтагааниинь юуң бэ гэхэдэ, «Буревестник» бүлгэм (областной Соведэй түрүүлэгшэнь А. А. Маратканов) суглуулагдамал һайн команда табиха аргатай байһан аад, мүнөө жэлэй тон ехэ мүрысөөндэ анхаралаа хандуулаагүй гэхэдэ болохо. Юрэдөөл, бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд спортын хэдэ хэдэн зүйлнүүдые хүгжөөлтэдэ хайша хэрэгээр хандана.

Утые харайлгада — В. Масовер (6,99 м.), 200 ба 400 метртэ — Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, «Урожайн» түлөөлэгшэ Игорь Соколов (22,3 ба 51,3 сек.), дабалтануудтай 110 метртэ — Иннокентий Михалев («Урожай»), 1500 метртэ — Павел Яковлев («Трудовые резервы»), дабалтануудтай 400 метртэ — Геннадий Горшков («Спартак»), 800 метртэ — ЛВРЗ-гэй спортсмен Иннокентий Адактуев, мүн 400 ба 800 метртэ — О. Юшкова («Трудовые резервы»), 1500 метртэ — Н. Рычкова («Локомотив»). 3000 метрэй урилдаанда Н. Каретникова («Трудовые резервы») гэгшэд илаһан байна.

«Урожайн» түлөөлэгшэ Л. Эпова үндэрые харайлгада түрүүшын һуури эзэлхэһээ гадна, хүнгэн атлетикын табан зүйлөөр 2658 очко абажа, командаяа урагшань ехээр таталсаба. 15-дахи ГПТУ-гай багша Анна Старкова гурба дахин илалта туйлаба: ядро түлхилгэдэ (12,29 м), утые харайлгада (5,06 м.), диск шэдэлгэдэ тэрээнтэй тэнсэхэ хүн олдоогүй. Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка Н. Чернова («Локомотив») 200 метртэ һайн дүн харуулба — 26,5 сек.

— Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй студент Анатолий Зайцев дабалтануудтай 3000 метрэй болон 5000 метрэй урилдаанда эрхимлэбэ. Мүнөө тэрэ эдэ зайнуудта бултанһаа булюу байба, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад секретарь В. П. Кондаков хөөрэнэ.

10.000 метр. Манай эрхим, түрүү стайернууд СССР-эй спортын мастернууд Владимир Цыренов, Федор Капустин, мастерта кандидат Алексей Михалев болон бусад урилдаанай харгы дээрэ гараба. Эдэнэр 25 дүхэриг тойрохо ёһотой. Абаһаар лэ Ф. Капустин урагшаа гараад, 18 дүхэригтэ түрүүлжэ ябаа. Тиигэһээр А. Михалев «Трудай» түлөөлэгшые ахиба. Һүүлшын дүхэригтэ «Урожайн» гүйгөөшэд А. Михалев В. Цыренов хоёрой хоорондо шанга тэмсэл болоожо, түрүүшынхинь 31.15,6 минута саг харуулжа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Багшанарай институдай 1-дэхи курсын студент Олег Левитин 185 сантиметр үндэрые харайжа илаа. Республикын рекордсмен В. Чанцев — хоёрдохи, В. Базилевский (бултадаа «Трудовые резервы») гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дунда 4х100 метрэй эстафетэ угаа һонирхолтойгоор үнгэрөө. Эндэ «Трудай» эхэнэрнүүд 53,2 секунда саг харуулжа илаба. Б. Свиридов, В. Масовер, И. Соколов, П. Санжиев гэгшэдһээ бүридэһэн «Урожайн» спортсменүүд илаа—45,6 сек.

Хүнгэн атлетикын арбан зүйлэй мүрысөөн «спортын хатанай» дээжэнь гэжэ тоологдодог юм. Энээнэй һүүлшын зүйлдэ — 1500 метрэй урилдаанда Баргажанай аймагай Хилганын дунда һургуулиин багша Очир Баторов («Урожай») илажа, гурбадахи һуурида гараба. Эндэ Андрей Чебунин («Трудовые резервы») 6.939 очко абажа, республикын чемпион болоо. В. Чанцев хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Мүрысөөнэй дүн согсоодходо, 28.461 очкотой «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд илаба. «Трудовые резервы» — хоёрдохи, «Спартак» гурбадахи һуурида гараһан байха юм.

Илагшадта профсоюзуудай областной Соведэй грамотанууд, жетонууд барюулагдаа.

Хүнгэн атлетикэ «спортын хатан» гэжэ дэмы нэрлэгдэдэггүй байха. Тиимэһээ тэрээндэ анхаралаа ехээр хандуулжа, хүгжөөхэ ёһотойбди. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ мүрысөөн тухай огто соносхогдоогүй байхаһаа гадна, һүүлшын үдэр болоһон хойно физкультура ба спортын республиканска комитет тус чемпионадые үнгэргэхэһөө арсажархиһан байха юм. Ямар шалтагаанһаа тиигээ юм, бү мэдэе? Профсоюзуудай областной Соведэй, хүнгэн атлетикын республиканска федерациин хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэл эдэбхитэй байһанай ашаар мүрысөөн таһалдуулагдангүй үнгэргэгдөө. Тиин «Спортын хатанда» ёһотойл хатанай нэрэ хүндэ олгоёл.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

УЙДАҺАН... ХОРХОЙ

Ямаршье амитанда гансаардаха гээшэ уйдхартай aab даа. Амидыл амитад бэе бэеэ тээшээ татуурдаг жама ёһотой ха юм. Торгон утаһа шүлһэдэн татадаг үтэн хорхой (шелкопряд) гансаараа байжа шададаггүй, юумэ ёһоор эдихээ болёод, досоогоо элдэб бодосуудые болбосоруулха аргань һалашадаг. Удаан гансаараа хаалтатай байбал, мүртэй өөдэлдэггүй, муудадаг. Нэгэтэ гансаараа хаалтатай байһан үтэн хорхойдо баһа тиимэ хорхойе шэлэй саанаһаа харуулхадань, үнөөхи уйдаһан хорхойнь гансата ондоо болоһон байна.

ТАХЯАНУУД РАДИО ШАГНАНА

Тахяануудта шагнуулха хүгжэм дамжуулыт гэжэ США-гай радио-шагнагшад нэгэ радиостанцида захил хэһэн байна. Тахягай байра соо радиоприемник табяад, тэрэ хүгжэмые тахяануудта шагнуулхадань үндэгэлсэнь һурагүй түргэн болоно гэжэ фермернүүд тоолодог. Хүгжэмэй абяан, аялга адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлнэ гэһэн мэдээсэл эндэ, тэндэһээ дуулдадаг болонхой. Энэ гайхалтай юумын ушар шалтагаан үшөө шэнжэлэгдээгүй байна.

ТЭМЭЭНҮҮД... АВСТРАЛИДА

Биологуудай һүүлэй үедэ шэнжэлэн тодоруулһанай ёһоор тэмээнэй һүн ехэл шэмэтэй һайн гэжэ элирүүлэгдээ. Тэрээн соонь хүнэй бэедэ туһатай, шуһа һайн болгодог аминокислотанууд элбэг байна. Тиимэһээ тэмээнэй һүн хүнэй зүрхэнэй сохисые һайн болгоно. Австралиинхид энээгээр һонирхожо, орон нютагтаа тэмээнүүдые асаржа үдхэхэ гэжэ шиидээ. Урдань эндэ гансал 300 паркдань тэмээнүүдые хаража болохо байгаа. Ямаршье оронойхиһоо олон тэмээ үсхэбэрилхэ аргатайбди гэжэ тэндэхи фермернүүд тоолоно.

БУР ШАБАР — ШЭМЭТЭЙ ТЭЖЭЭЛ

Сапрокель гэдэг уһанай оёортохи үдхэн бур шабар хүдөө ажахыда бага зэргэ хэрэглэгдэдэг гээшэ. Үнэндөө, энэмнай тараалангай ургаса дээшэлүүлхэ, адууһа малда нэмэлтэ тэжээлшье болохо талаар үнэтэй зүйл юм. Юуб гэхэдэ, уһанай оёорой бур шабарта биологическа талаараа хүсэтэй бодосууд байдаг. Белорусиин ССР-эй Науканудай академиин торфын институдай эрдэмтэд уһанай оёорой бур шабарые малтажа абаха, болбосоруулха шэнэ арга зохёогоо. Тэрээнһээ тэжээлэй белок бии болгохо биосинтездэ хэрэгтэй зүйл абаха гэжэ дурадхана.

ТАРБАГАНШЬЕ ТУҺАТАЙ

Тарбаганууд тахяа эдижэ, горитойхоноор гэмтээдэг гэжэ үнинэй мэдээжэ. Үнэндөө, тэдэниие ондоо талаһаань хараха болоо һаа, тэдэ амитад хүн зондо туһатайшье байжа болохо. Дунда Азиин зон хэр угһаа хойшо тарбаганай өөхөөр ехэ эм домтой түрхихэ зүйл хэдэг байна. Энээнһээ урагша врачнууд энэ түрхихэ эмые балай ехэ тоодоггүй байһан. Һая тэрэниие һайса шэнжэлжэ үзөөд, гайхалсаа. Шэнжэлжэ үзэхэдэ, тарбаганай өөхэн соо, нээрээшье эм домто бүхэли комплекс бодосууд — витаминууд, микроэлемент, аминокислота гэхэ мэтэ бии байба.

ХУУШАН ГАЗЕТЫН СААРЬАНЬАА — БЕЛОК

Хилын саанахи оронуудта бүдүүн тэжээлэй оронд хуушан газетэнүүдэй саарһа малда эдюулдэг болоо гэһэн һурагхэблэлдэ мэдээсэгдээ һэн. Хуушан газетэ, журналнуудай саарһа буйлуулан, тугалнуудта эдюулхэ шэмэтэй тэжээл гаргахаар микробиологическа комбинат Шотландида баригдахаар зохёогдоо. Түрүүн саарһаяа дабһатай уһанда дэбтээгээд, микрофлоро хэжэ, ужөөн шэнгэрүүлнэ. Удаань тэрэнээ хатааж, һайн шанартай, хүсэтэй белок гаргана.

ХАЛААХАЙН ШҮҮҺЭН — ҺАЙН УНДАН

Халаахайн шүүһэ ужа үзэһэн хүн үсөөн ёһотой. Армениин эрдэмтэд халаахайн шүүһээр далайн уһандал адли үнгэтэй, хөөһэтэһэн унда бэлдээд, гүрэнэй дегустационно комиссиин гэшүүдтэ амталуулжа үзөө. Тэдэнь һайн гэһэн сэгнэлтэ үгөө. Халаахайн шүүһэнһээ гаргаһан энэ ундан хүнэй досоо һэрюусүүлхэһээ гадна, шадал тэнхээ үгэсэтэй байба.

(«Сельская новь» журналһаа абтаба).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Үльгэрнүүд» — уран зохёолой дамжуулга (үнгэтэ). 11.25— «Мартажа болохо аал...» — концерт. 12.35 — «Ой модоной харуулшад» — мульт-фильм. 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — Классическа хүгжэмэй концерт (үнгэтэ). 13.25 — «Түүдэг» (үнгэтэ). 13.55—14.05 — Забһарлалга. 14.05 — «Хэтэ» үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильм. 15.25 — «Сувенир» гэжэ ансамбль хатарна (үнгэтэ). 15.40 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенский харюусана. 16.10 — А. Корнейчук. «Платон Кречет». Москвагай драмын театрай фильм-зүжэг. 18.00 — «Время». 19.00 — «Газар дэлхэйн залуушуул» (үнгэтэ). 19.30—Классическа хүгжэмэй концерт. 19.55 — 20.05 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 20.05 — «Эрдэм наука, түрүү дүй дүршэл — хүдөө ажахыда». 20.25— Шэнэ һонин.

«Орбита». 20.35 — Баледэй артистнарай концерт (үнгэтэ). 21.05 — Асуудалнуудта политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенский харюусана. 21.35 — «Платон Кречет» — фильм-зүжэг. 24.00 — «Время». 00.30 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Торпедо» (М) — «Динамо» (К). Үнгэтэ. 02.35 — Классическа хүгжэмэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 20.05 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

Улаан-Үдэ. 20.35 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар). 21.35 — «Хүн ба хуули».

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

БУДАПЕШТ

СЭВ-тэ ХАБААТАЙ БҮХЫ ОРОНУУДАЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй XXIX сесси июниин 24-дэ Будапештдэ нээгдэбэ. Софида болоһон уулзалгаһаа хойшо үнгэрһэн жэл соо Соведэй хэһэн ажал ябуулга тухай гүйсэдхэхэ комитедэй элидхэлые сессидэ хабаадагшад хаража үзэхэ байна. 1976—1980 онуудта олон талын харилсаа холбоотойгоор бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудай түсэбэй проектые делегацинууд зүбшэн хэлсээд, энэ үе соо арадай ажахын түсэбүүдые залан шэглүүлэн бэелүүлхэ ямар хүдэлмэриин бүтээгдэһэн тухай мэдээсэлнүүдые хэхэ юм. СЭВ-тэ хабаатай Европын оронуудай аша туһада түлишын, элшэ хүсэнэй үндэһэ һууриие саашадань хүгжөөхэ. электротехническэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ тухай элидхэл зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана.

Үйлэдбэриин, материальна ба түүхэй эдэй айхабтар ехэ нөөсэ баялигуудтай оронуудай холбоо барисаан — Экономическа харилсан туһалалсалгын Совет 25-һаа үлүү жэл соо хүдэлмэрилжэ байна. Энээндэ хабаатай оронууд дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы промышленна продукциин гурбанай нэгэ хубиие гаргана. Социалис экономическа харилсаанай нэгэдхэгдэһэн программа зохёогоод, СЭВ-тэ хабаатай оронууд тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Урагшаа дабшалта шэнэ шэнэ асуудалнуудые, зорилгонуудые табидаг гээшэ. Эдэнэй зариманиинь Будапештдэ шиидхэгдэхэ. Түсэблэлгын ажал ябуулгые бэхижүүлхэ, нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта урда урдын сессинүүд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдадаг һэн. 1976—1980 онуудай хамтын түсэбэй проектые сессиин зүбшэн хэлсэлгэдэ табихадаа, һүүлэй үедэ түсэблэлгын ажал ябуулгын улам бүри хүгжэжэ, бата найдамтай болоһо байһые элирхэйлэн харуулха юм. СЭВ-тэ хабаатай Европын бүхы шахуу оронуудта Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай съезднүүд һаяар үнгэргэгдэхэ байна гээд тэмдэглэхэ шухала. Съезднүүд Директивэнүүдые ба бусад документнүүдые баталан абаха юм. Эдэнэй үндэһөөр арадай ажахые хүгжөөхэ национальна түсэбүүд бэелүүлэгдэхэ байна. Тиихэдээ харилсаа холбоонойнгоо аша туһые харааda абаха шухала.

Промышленна барилганудые хамтаараа бодхоохо гээшэ нимэ программаар хараалагдаһан харилсаанай шэнэ арга нүхэсэл болоно. СЭВ-эй сесси гурбан жэлэй урда тээ Москвада болоожо, Усть-Илимэй целлюлозно завод хамтаараа бариха тухай генеральна хэлсээ баталаа һэн. Киембаевска асбест шанаржуулгын комбинат, Кингисеппскэ «фосфорит» гэжэ комбинат иимэ аргаар баригдажа байна. Оренбург — СССР-эй баруун хилэ гэһэн газай сорго хадаа хамтын асари ехэ барилганудай нэгэн болоно.

СЭВ-тэ хабаатай оронууд түүхэй эдээр, элшэ хүсөөр өөһэдынь эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха ёһотой предприятинуудые хамтаараа барина бшуу.

Будапештдэ болоһон сессиин шиидхэбэринүүд социалис хани нэгэдэлтэ орон бүхэнэй аша туһада хамтын харилсаа холбооной программа дары түргөөр бэелүүлгэдэ нүлөөлхэ байна.

МАНГЕЙМ

ХДС-эй СЪЕЗД

ТАСС

СДПГ ба СвДП гэдэг коалиционно правительствада хабаатай партинуудта зүрюу харша гол хүсэн болохо христианско-демократическа холбооной (ХДС) XXIII съезд эндэ нээгдэбэ.

1976 оной намар болохо парламентын һунгалта тушаа партиин ямар политика бэелүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ съезд дээрэ гол анхаралаа хандуулха байна. Энэ һунгалтын үеэр ХДС ХСС-тэй хамтаржа, Бонндохи засаг захиргаание гартаа абахые оролдохо юм. 1969 ондо үнгэргэгдэһэн парламентын һунгалтын үедэ эдэнэр булигдашоо һэн.

Адаглагшадай һанамжын ёһоор, энээниие туйлаха гээшэ ХДС/ХСС-тэ хүшэр бэрхэшээлтэй байна.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, Советскэ Союз ба бусад социалис оронуудтай ФРГ-гэй харилсаае һайжаруулха гэһэн правительственна политикые хаража үзэхые ХДС—ХСС уряалһан байгаа. Теэд һунгагшад энэ уряаень буруушааһан байха юм.

РИМ

ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮДЫЕ СОГСОЛНО

ТАСС

Олоной хабаадалгатай митингнүүд, суглаанууд, конференцинүүд бүхы Итали соогуур болоожо, нютагай засагай зургаануудта үнгэргэгдэһэн һунгалтын дүнгүүдые Италиин коммунистнууд согсолоод, партиин саашанхи зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэ.

ИКП-гэй хүтэлбэриин гэшүүн Дж. Амендола Неапольда болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, үнгэрһэн һунгалтын үедэ коммунистнуудай туйлаһан амжалта нийтын ажалшадай демократическа ёһоор шэнэдхэн хубилгаха хүсэл эрмэлзэлгэй байһан тухайнь элирхэйлэн гэршэлнэ гээд тэмдэглээ.

ИКП хадаа дуугаа үгэлгын тоогоор 7 областьдо, 35 провинцида, 31 провинциин түбтэ түрүүшын парти болоһон байна.

Коммунистнууд урагшаа дабшахадаа, зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдые . ургэн нийтэ арад зоной нягтаар тойрон жагсахыень оролдоно гэжэ «Унита» газетэ бэшэнэ.

ПАРИЖ

ВКТ-гэй СЪЕЗД

ТАСС

Францын профсоюзуудай эгээл ехэ нэгэдэл — Ажалай бүгэдэ нийтын конфедерациин 39-дэхи съезд Парижшадарай Бурже гэжэ багахан хотодо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. 45 ороной профсоюзуудай делегацинууд, эдэнэй дунда Совет профсоюзуудай делегаци съездэдэ хабаадана.

ВКТ-гэй генеральна секретарь Ж. Сеги съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ, Францидахи экономическа ба социальна байдалда шэнжэлэл хэхэ зуураа, аша туһынгаа ба эрилтэнүүдэйнгээ түлөө ажалшадай хэдэг тэмсэлэй асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Хуулита эрилтэнүүдээ хүсэлдүүлхын тула ажалшад нэгэдэлээ улам бэхижүүлхэ ёһотой гэһэн ажал ябуулгануудай программа съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна гээд элидхэлшэ хэлэбэ.

Францын профсоюзуудай ехэ нэгэдэлнүүд — ВКТ ба ФДКТ-гэй хоорондо баталагдаһан хамтааран тэмсэхэ тухай хэлсээн ажалшадай нэгэдэл улам бэхижүүлхэ, ороной профсоюзуудай бусад түбүүдтэй харилсаа холбооень бэхижүүлхэ байна гэжэ Ж. Сеги мэдүүлээ.

Зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй правительственна хамтын программые Ажалай бүгэдэ нийтын конфедерациин бүрин дэмжэжэ байһан тухай элидхэлшэ хэлээ.

МАДРИД

Испаниин ажалшад буһалгаалан бодоно

ТАСС

Мүнөөнэй Испанидахи социальна тэмсэл замханагүй. Мадридай текстильнэ ба оёдолой предприятинуудта ехэ забостовконууд болоһоор. «Рок и Ли» гэдэг оёдолой фабрикада ажалладаг 1000 гаран эхэнэрнүүд ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха, түлөөһэтэй амаралта үгэдэг болохо, ажалай хүсэ абажа шадахаяа саг зуура болигшодто тэдхэмжэ үзүүлхэ эрилтэ табижа, хүдэлмэреэ зогсообо.

Испаниин ниислэлэй оёдолой ондоошье томо предприятинуудта («Мирто», «Тимбалл», «Санта Клара») буһалгаан болоно. Эдэ фабриканудай хүдэлмэрилэгшэд ажалай түлөөһэ эрэшүүлтэй адляар түлэхэ эрилтэ табина. Оёдолой эдэ гурбан фабрикадахи забастовконуудта хабаадаһанай түлөө 200 шахуу хүн үйлэдбэриин эзэдээр ажалһаа гаргагдаа.

Понтеведра провинциин ашаанай автомобильнуудай жолоошод буһалгаалан бодоод, салин хүлһыень нэмээхэ, ажалладаг газарыень таатай зохид болгохо эрилтэ табина.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Түрүүшүүлэй дүй дүршэл — бултанай шадабари» — түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй ябаса тухай тууҗа бэшэг»— суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүү дүй дүршэлдэ — үргэн харгы» — социалис мүрысөөндэ зорюулагдаһан тематическа хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедтэ. «Үдэрын станогой дэргэдэ, үдэшэниинь — сценэ дээрэ» — А. Совгирай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Һонирхолтой юрын үдэрнүүд»—Л. Неретинагай статья. Спортын һонин.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-03534 Заказ № 00444